

[Formanden.] sigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om et hovedstadsråd.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 228) findes i tidenden sp. 6621, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2465).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne foretages de fire følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om udligning i hovedstadsområdet.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 229) findes i tidenden sp. 6621, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2465).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om sygehusvæsenet. (Hovedstadsrådets opgaver inden for sygehusvæsenet.)

(Første behandling af lovforslaget (nr. 230) findes i tidenden sp. 6622, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2465).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om regionplanlægning i hovedstadsområdet.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 88) findes i tidenden sp. 1853, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2465).

Der var stillet 19 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om hovedstadsrådets kollektive personbefordring.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 204) findes i tidenden sp. 4836, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2465).

Der var stillet 17 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ove Hansen: Gennem mange og lange udvalgs møder er det lykkedes, næsten da, at komme til enighed om en løsning af problemerne omkring hovedstaden. Det skal dog ikke forstås således, at mit parti finder den løsning, vi er blevet enige om, den rigtige, men den kan samle stor tilslutning i udvalget, og det lægger jeg vægt på. Det er jo betalingen for et forlig, at vi hver især må give afkald på visse ønsker for at kunne samles om en fælles løsning.

Det kan ikke være nogen overraskelse, at mit parti har den opfattelse af, at ét amt for hele området ville være det rigtige...

Formanden: Vi er nødt til at have mere ro i salen.

Ove Hansen: Regeringens oprindelige lovforslag var også baseret på denne løsning. Når vi anser den for at være den bedste, skal jeg bl. a. begrunde det med, at dels bevarede man den toleddede struktur, som kendes i det øvrige land, dels ville det give den største sikkerhed mod dobbeltadministration og dobbeltkompetence. Endvidere ville det have løst problemerne om direkte eller indirekte beskatning og direkte eller indirekte valg, og sidst, men ikke mindst vigtigt, ville det have givet en total udligning de 5 kommunale enheder imellem.

Vore synspunkter deles imidlertid ikke af udvalgets øvrige medlemmer, og vi havde

[Øve Hansen.]

derfor valget mellem oprettelse af et hovedstadsråd eller slet ingen løsning af hovedstadsproblemerne. Det sidste havde været særdeles uheldigt og ville uden tvivl have bevirket en udskydelse af en hovedstadsordning for en længere periode, ja, måske i årevis. Et sådant ansvar kunne vi ikke påtage os, og derfor gik vi med til forlig under forudsætning af, at de love, der vedrører hovedstadsproblemerne, bliver genstand for revision i folketingsåret 1976-77. Til den tid, når hovedstadsrådet har virket i nogle år, vil det forhåbentlig være muligt at danne sig et skøn og have indhentet erfaringsmateriale til brug for den endelige ordning af hovedstadsområdet administrative struktur. Min tro er, at de erfaringer, man da måtte være kommet til, vil styrke kravet om ét amt for hele dette store område.

I pressen har der lydt mange advarende ord mod oprettelsen af et hovedstadsråd, og selv om jeg slutter mig til de advarende ord, har mit parti bøjet sig for det flertal i folketingsudvalget, der ønskede et hovedstadsråd. Når vi nu foreløbig — det håber jeg det bliver — skal have et hovedstadsråd, anser jeg det for en fordel, at rådet ikke kommer til at bestå af 59 medlemmer som oprindeligt ønsket, men derimod kun af 37 medlemmer. Jeg tror, det vil gøre arbejdet lettere, og at rådet vil være mere arbejdsdueligt med kun 37 medlemmer.

De 37 medlemmer vælges indirekte, idet udvælgelsen foretages af de 3 amtsråd og de 2 københavnske kommuner. Denne form for udvælgelse tilfredsstiller ikke mit parti. Når vi alligevel er gået med til det, kan jeg begrunde det med, at vi forventer og håber, at det kun bliver en engangsforetagelse, at der skal vælges medlemmer til et hovedstadsråd på den måde. Skulle hovedstadsrådet være et permanent organ, måtte vi forlange direkte valg. Men vi sætter vor lid til, at revisionen i 1976-77 vil kunne ændre vilkårene for den administrative opdeling i hovedstadsområdet.

Jeg håber, at medlemmerne af det kommende hovedstadsråd vil bidrage til, at det bliver de overordnede opgaver, der bliver rådets arbejdsfelt. Vi har under udvalgsarbejdet tilstræbt at fastlægge rådets opgaver, således at dobbeltadministration og dobbeltkompetence kan blive undgået, men

helt undgå det tror jeg næppe lader sig gøre, selv om jeg meget gerne ser det.

Det er også mit håb, at hovedstadsrådets medlemmer vil forstå, at hensigten med et hovedstadsråd ikke er at opbygge et nyt stort administrativt organ. Man må derfor begrænse rådets administration så meget som muligt og benytte den administration, der findes i forvejen inden for kommunerne eller inden for amtskommunerne. Rådet har måske kun en kort levetid.

Når mit parti også er gået med til indirekte beskatning til hovedstadsrådet, skyldes det dels usikkerheden om rådets levetid, dels at det bliver beskedne midler, rådet i hvert fald i første omgang kommer til at råde over.

Når jeg nu har udtalt mig om mit partis betænkeligheder ved et hovedstadsråd og fortalt, hvorfor vi er gået med til oprettelsen af det, vil jeg gerne tilføje, at enkelte medlemmer af mit parti ikke kan medvirke til oprettelsen af et hovedstadsråd. Jeg forstår disse medlemmers synspunkter, jeg kunne næsten have lyst til at følge dem, men så havde vi ikke nu fået en løsning af hovedstadens problemer, og det ville jeg anse for at være særdeles uheldigt. Problemerne omkring hovedstaden skal løses, og det er ikke blot et anliggende, der vedrører de administrative organer.

Der er efter min mening meget vigtige ting, der venter på deres løsning. Det gælder udligningen i hovedstadsområdet, det gælder den overordnede sygehusplanlægning, regionplanlægningen og den kollektive persontrafik. Disse ting anser jeg for at være så betydningsfulde, at de alene kan bære en hovedstadsløsning.

For første gang vil der nu være mulighed for en effektiv udligning mellem de 52 kommuner, som findes i området, og de 3 amtskommuner, og denne udligning vil bidrage til en skatteudjævning mellem de mere velstillede og de mindre velstillede kommuner. Det er ikke ubetydelige beløb, det drejer sig om; det bliver adskillige millioner kroner. Dertil kommer en særlig udligning til gavn for vækstkommunerne. Vi burde måske også tage særligt hensyn til centerkommunen, Københavns kommune. Vi håber, man senere kan finde en løsning her.

Samtidig kommer der en afklaring af regionplanlægningen. Det er meget betydningsfuldt, at vi nu får et organ, der kan

[Ove Hansen.]

påtage sig og har ansvaret for en samlet planlægning i dette store område. Vi har længe savnet en regionplanlægning for dette tætbefolkede område, i særdeleshed da det også er det område, hvor udviklingen foregår. Jeg håber, at denne planlægning kan ske i god forståelse mellem kommunerne og amtskommunerne, og jeg er glad for, at amtskommunerne nu kan inddrages i zoneplanlægningen derved, at hovedstadsrådet i visse tilfælde kan bemyndige amtsrådene med hensyn til fastlæggelse af by- og landzoner og være medbestemmende.

Vi står nu ved afslutningen af et meget omfattende arbejde med en hovedstadsreform. I over 35 år har der været gjort ihærdige anstrengelser for at finde en løsning, men de har hidtil været forgæves. Arbejdet i de mange kommissioner og udvalg har imidlertid ikke været forgæves, men det er først nu, da vi får en lovgivning på dette område, at en hovedstadsreform bliver en realitet. Jeg er glad for, at det er lykkedes folketinget efter 1 års arbejde at komme til et resultat, og selv om vi hver især måske havde kunnet ønske det lidt anderledes, kan vi dog nu sætte en hovedstadsreform i gang.

Jeg har ikke knyttet bemærkninger til problemerne om trafikken; den vil min partifælle hr. Horn nærmere redegøre for. Men jeg må tilføje, at de 4 ændringsforslag, der er stillet af et mindretal til lovforslaget om hovedstadsrådet, kan vi ikke medvirke til. Dem vil vi stemme imod.

Vi vil stemme for alle lovforslagene ved tredje behandling.

Horn: Som det allerede er bebudet af den foregående ordfører, vil jeg gøre nogle få bemærkninger om lovforslaget om hovedstadsrådets kollektive personbefordring. Det har måttet indrettes efter de forandringer, der nu sker i strukturen i hele komplekset af lovforslag om hovedstadsområdet ved, at man går over til et hovedstadsråd. Derfor er de fleste af ændringsforslagene af mere redaktionel karakter. Men der er to realitetsændringer, selv om man måske kan diskutere, hvorvidt den første er det. Det er ændringsforslag nr. 7 til § 6, hvor det fastslås, at budgetterne skal forelægges fællesudvalget. Det hænger sammen med det princip, vi har her i landet om, at den, der

betalder, i realiteten også skal være den, der bestemmer. Det er altså ikke noget brud med dansk sædvane. Ændringsforslag nr. 9 til § 6 udvider repræsentantskabet fra 27 til 31 medlemmer for at give plads for 4 arbejdstagerrepræsentanter. Det har vi fundet var fornuftigt. Hermed skal jeg anbefale disse ændringsforslag til vedtagelse.

Poul Schlüter: Der er nu gået omkring 15 måneder, siden folketinget fik forelagt 3 modeller for en løsning af hovedstadsrådets fælles problemer. Det skete i form af ministerens oplæg til et storamt, i form af V- og R-partiernes forslag om et hovedstadsråd på 59 medlemmer og i form af et forslag til folketingsbeslutning fra det konservative folkeparti om nogle hovedprincipper for en løsning af disse problemer på grundlag af et indirekte valgt samarbejdsorgan udpeget af amtsrådene.

Der har været arbejdet særdeles flittigt, og jeg tør også sige godt og overordentlig sagligt i folketingsudvalget i de 15 måneder, som er gået, under dygtig ledelse af udvalgets formand, og nu står vi så omsider med et resultat, som samler meget bred tilslutning i folketinget. Det tror jeg i sig selv har betydning og vægt i en sag som denne. Jeg tror, det spiller en rolle, at vi nu sætter en hovedstadsordning på benene, som på forhånd møder megen tillid i folketinget og mødes med store forventninger af de fleste af de kommunalpolitikere i hovedstadsområdet, der skal arbejde med det i praksis.

Vi får et hovedstadsråd med et forholdsvis begrænset medlemstal, 37, valgt af de eksisterende 5 amtskommunale enheder, og det tror jeg er godt; for det sikrer, at det nye hovedstadsorgan skal være i kontakt med amterne, som har de fleste af de administrative problemer under sig.

Jeg tror også, det er nyttigt, at vi undgår at få en ny direkte personskat i hovedstadsområdet, således at der i alt ville blive 4. Det er nok bedre at påligne omkostningerne ved hovedstadsrådets drift efter forholdstal, efter rimelighedsbetragtninger, på de delta-gende 5 amtsenheder.

Vi undgår storamtet og det er vigtigt. Jeg tror, storamtet var blevet en katastrofe. Jeg kan godt se, at der kunne være nogle fordele ved storamtet. Strukturelt sikrede det naturligvis en toledsordning helt syste-

[Poul Schlüter.]

matisk, men på den anden side tror jeg, det havde givet en forfærdelig fjernhed i administrationen, når næsten 40 pct. af Danmarks befolkning skulle være samlet i én eneste amtskommune. Jeg mener ikke, et storamt er en god løsning, og jeg tror heller ikke, at det, når loven skal til revision, vil vise sig nødvendigt at oprette et storamt.

Den kompetence, vi giver det nye hovedstadsorgan, er nøje afmålt. Jeg mener, at de lovforslag, som er til anden behandling i dag, går nøjagtig så langt som nødvendigt for at sikre, at det nye hovedstadsorgan kan virke og gøre det tilstrækkelig myndigt. Men på den anden side har vi under udvalgsbehandlingen nøje våget over, at vi nu ikke gav legal kompetence til det nye organ, hvis det ikke følte absolut nødvendigt. Det tror jeg er klogt. Vi får nu et arrangement, der, så vidt vi i den konservative folketingsgruppe kan bedømme det, er tilstrækkelig stærkt, men heller ikke stærkere end nødvendigt, og vi giver det nogle opgaver, som det er nødvendigt at finde en fællesløsning på i hovedstadsområdet. Men vi giver ikke det nye organ opgaver, som kan løses af primærkommunerne eller amterne selv.

Så kan man sige: ja men hvem kan nu bevise, at det nye organ er stærkt nok og har fået opgaver nok? Det kan man aldrig vide med fuldstændig sikkerhed, men det må være sund arbejds metode, hvis man siger, at vi skal have løst de fællesopgaver, som vi er helt sikre på skal være fælles, og det gør vi nu. Måtte det så vise sig om 3, 5 eller 10 år, at der er brug for at udvide hovedstadsrådets opgaveområde eller dets kompetence, så lad os se på det. Jeg tvivler på, at det vil gå sådan, og det må være en vigtig opgave for folketinget i disse tider, hvor vi alle mærker trykket af for kraftig offentlig administration, hver gang vi former en nydannelse at sikre bedst muligt, at tingene ikke svulmer op til noget, som i virkeligheden er unødvendigt.

Derfor har vi i den konservative folketingsgruppe lagt afgørende vægt på at låse så fast som muligt, at det nye hovedstadsorgan, når det tilrettelægges sin administration, så vidt muligt benytter sig af den sekretariatsbistand, som i forvejen kan være til rådighed i de eksisterende amter, eller

f. eks., som det finder klart udtryk i betænkningen, overtager det personale, der er knyttet til Egnspanrådet. Det vil være muligt at løse de få fællesopgaver, der foreligger i hovedstadsområdet, uden at opbygge en ny stor og svulmende administration. Det har vi lagt megen vægt på.

Derfor vil jeg også gerne nu under anden behandling understrege de betragtninger, som findes i betænkningen om, at her ikke skal skabes et nyt administrativt foretagende, som detaljeret behandler enkeltsager. Det nye organ skal tage sig af den fysiske planlægning. Det er en hovedopgave. Den daglige detailforvaltning skal så vidt muligt henlægges til selvstændige direktorater, som vi f. eks. ser det klart udtrykt i tanken om hovedstadsrådets kollektive personbefordring. Her fastslås det, at der skal være en direktion, som har det daglige ansvar for dette store trafikalselskabs drift. Så er der naturligvis en bestyrelse bagved, som tages med på råd og træffer beslutning, når det drejer sig om de overordnede ting, og naturligvis må hovedstadsrådet ind i billedet og bære ansvaret, når det drejer sig om de store økonomiske forpligtelser.

Vi tror, denne opbygning bliver praktisk. Vi tror, den bliver enkel. Vi tror, den bliver så forretningsmæssig, som sådan noget nu engang kan gøres.

Når jeg her ved anden behandling skal trække det konservative folkepartis standpunkt op, volder det mig ikke store vanskeligheder. Jeg mener, at på alle de væsentlige områder er der pæn overensstemmelse imellem det, vi tilbød folketinget for et år siden, og det slutresultat, som nu foreligger. Vi har selvfølgelig ikke kunnet få vor vilje hele vejen igennem, men i de afgørende principper føler vi, at det, som nu er blevet arbejdsresultatet, er så meget i pagt med det konservative folkepartis synspunkter, at vi med glæde og tryghed stemmer for, at vi nu efter næsten 50 års forløb får en afgørelse af, hvorledes fællesproblemerne i hovedstadsregionen skal ordnes.

Enggaard: Det er med tilfredshed, vi fra venstres side konstaterer, at en reform for hovedstadsområdet efter en meget lang og træls vej nu synes i sigte. Det er mange gode kræfter, der har hjulpet til med, at

[Enggaard.]

indenrigsministeren i løbet af relativt få dage vil være i stand til at afslutte mange års bestræbelser på dette område. Men den vej, som har været betrådt for at nå så langt, har ikke været særlig retliniet. Der har været omveje undervejs. En af de største omveje var forslaget om storamtet, som indenrigsministeren fremsatte og fastholdt. Det har vi vendt os imod med arme og ben, og vi har undervejs strakt os for at få en fælles løsning af de opgaver, som foreligger.

Derfor er det tilfredsstillende efter venstres mening, at vi nu er endt med en løsning, som ligger meget nær op ad den, som hovedstadsreformudvalget, det såkaldte Zeuthenudvalg, foreslog i 1971, og hvor hovedbestanddelene er et indirekte udpeget råd på 37 medlemmer og påligning af de udgifter, som knytter sig til rådets virksomhed, på de fem sekundære kommunale enheder efter bestemte retningslinjer. Vi tror, der er en naturlig sammenhæng imellem valg måde og finansiering af rådets virksomhed. På den baggrund vil vi afvise de ændringsforslag, der er stillet af socialistisk folkeparti om direkte valg.

I forbindelse med den revisionsbestemmelse, som er indføjet i lovforslaget, og hvorom de enkelte partier har afgivet deres hensigtserklæringer i betænkningen, vil jeg sige, at jeg tror, det er farligt at knytte alt for store og vidtrækkende forventninger til revisionen i 1976-77-samlingen. Her ved løvspringstide, hvor alle blade folder sig ud, har vi også set et efter vore forhold lidt usædvanligt blad komme til syne, nemlig et politisk figenblad. Sådan ser jeg denne revisionsbestemmelse, som de forskellige partier alt efter deres oprindelige synspunkter i spørgsmålet om hovedstadsreformen kan anvende til at udtrykke, hvad man i 1976-77 har til hensigt.

Når jeg advarer imod at knytte for meget til denne revisionsbestemmelse, hænger det sammen med, at jeg ikke tror, at de erfaringer, man til den tid kan bygge på, vil være særlig omfattende. Rådets virksomhed vil ikke have været mere end et par år, og hvad angår den måske vigtigste af hovedstadsrådets funktioner, planlægningsfunktionen, vil man vel dårligt nok have overført alle beføjelser fra boligministeriet til

rådet på det tidspunkt — og ikke mindst resultaterne af en overordnet planlægning behøver en betragtelig periode for at kunne vurderes retfærdigt.

Men der kan være andre gode årsager til at tage loven op til revision i 1976-77; det vil jeg gerne erklære mig enig i. Jeg vil understrege som en af de allervæsentligste ting, at til den tid vil det udvalg, som miljøministeren har bebudet at nedsætte med henblik på at finde et system, som sikrer mere ensartede priser på drikkevand inden for området, således at det uretfærdige marginalindvindingsprissystem kan afløses af et nyt prisfastsættelsessystem, være færdigt. Det vil være en væsentlig opgave til den tid at vurdere, om det resultat, miljøministerens udvalg er nået frem til, tilgodeser de hensigter, som vi er blevet enige om i folketingsudvalget at tilstræbe.

Jeg tror også, at en anden vigtig ting i 1976-77 vil være så afklaret, at det kan berettiget til, at man i folketinget tager loven op til revision, nemlig den plan fra trafikrådets hånd, som til den tid vil foreligge for en fælles bane- og busdrift inden for området. Derfor vil der være mange gode grunde til at tage loven op til revision til den tid, men ikke efter venstres opfattelse med henblik på en ny valgordning eller en ny struktur for rådets virksomhed.

Om selve rådets virke vil jeg gerne sige, at jeg tror, at det er rigtigt, når vi her søger at begrænse rådets medlemstal til det, som er rimeligt, men som samtidig giver en fornuftig geografisk fordeling og fordeling mellem de politiske opfattelser i området. Det er også vigtigt at understrege, som udvalget har været enig om, at der ikke i forbindelse med rådets virke bør opbygges et nyt betydeligt apparat for at administrere de opgaver, som henlægges til det. Ganske uden administration kan et råd ikke virke, det skal erkendes. Men vi bør i størst mulig udstrækning drage nytte af de administrationer, som allerede findes, og som besidder en betydelig ekspertise på de forskellige områder. Jeg tænker på Egnspanrådet, og jeg tænker på den erfaring, som findes i amter og kommuner om de forskellige felter, som nu overdrages til det nye organ. Det vil være rimeligt at søge en hensigtsmæssig arbejdsfordeling og søge at undgå opbygning af

[Enggaard.]

nye organer eller overførsel af personale, men derimod at drage fordel af den erfaring og den kapacitet, som allerede findes.

Jeg har allerede nævnt spørgsmålet om vandforsyningen, som bør tages op til en ny vurdering på baggrund af udvalgsresultatet i 1976-77. Jeg tror, at en af de meget væsentlige ting, som folketinget ikke bør slippe hensigten med, netop er at sikre en udjævning af priserne på drikkevand inden for området på en sådan måde, at de uretfærdigheder, som i dag består, til den tid kan afløses af et mere retfærdigt system.

Lovforslaget om regionplanlægning er væsentligt, og jeg lægger vægt på, at udvalget i forbindelse med behandlingen af lovforslaget har understreget folketingets hensigt om så snart som muligt at overføre en række opgaver fra boligministeriet til hovedstadsrådet. Boligministeren har stillet sig imødekommende under udvalgets forhandlinger om dette. Den decentralisering af planlægningsfunktioner, som også i det øvrige land skal ske fra boligministeriet ud til de enkelte amter, bør naturligvis også ske i hovedstadsområdet.

Det er givet, at en regionplan må vedtages først, men jeg udtrykker ønsket om, at det ikke vil vare så kolossalt længe, før en sådan regionplan kan være en realitet. Jeg udtrykker også ønsket på baggrund af, at der i hovedstadsområdet findes et område, som har en ganske særlig lovgivning, nemlig en række af kommunerne langs Køge Bugt, som igennem en halv snes år har været underkastet en ganske særlig planlægningsprocedure, og hvor et statsligt planlægningsorgan i samarbejde med områdets kommuner har varetaget planlægningen. Det må være rigtigt i lyset af den nye planlægningsprocedure, som vil råde i hovedstadsområdet som helhed, at erkende, at de særlige forhold, som Køgebugtlovgivningen har etableret, må afløses af den fælles procedure, som lovforslaget om regionplanlægning er udtryk for. Derfor hilser jeg med tilfredshed, at boligministeren har erkendt, at i det øjeblik, en region-

plan er en realitet, bør den særlige lovgivning om Køgebugtplanlægningen falde bort, så vi får ensartede regler for hele området, og så der ikke er mulighed for, at forskellige principper i forskellige organer vil kunne komme i modstrid med hinanden.

Den kollektive personbefordring har beskæftiget udvalget overordentlig meget. Jeg kan anbefale de ændringsforslag, som er stillet til dette lovforslag, og i øvrigt understrege, at hele spørgsmålet om koncessionstildeling inden for området efter venstres mening er af betydelig interesse. Vi har været bange for, at tildelingen af koncessioner skulle blive løst fra det økonomiske ansvar, som sådanne koncessionsbeslutninger kan føre med sig. Derfor finder vi det tilfredsstillende, at udgangen af diskussionen på det område er blevet, at trafikrådet ved forslag om koncessionsbeslutninger skal indhente godkendelse af disse i hovedstadsrådet og i statsbanerne i det omfang, sådanne forslag kan medføre økonomiske konsekvenser for en af de to parter. Nu er det et overgangsproblem, som vi må forudse forsvinder i det øjeblik, da man, forhåbentlig i 1978, kan nå til en fælles drift af baner og busser inden for området; det forudses et udvalg at give forslag om i 1976-77. Men også overgangsproblemer skal behandles med varsomhed, og jeg mener, at vi efter udvalgets arbejde har fået sat tingene rigtigt på plads.

Der er en enkelt løs ende tilbage i spørgsmålet om den kollektive personbefordring. Jeg tænker her på de tjenstemandsretlige problemer, som kan rejse sig i forbindelse med personalets overgang fra DSBs busafdeling, fra Københavns Sporveje og fra privatbanerne til et sådant nyt trafikselskab, og som vi desværre har erfaring for kan være knyttet til fra én ansættelse at gå over i et andet selskab under en anden struktur, med andre juridiske rettigheder osv. Jeg ser frem til, at vi i udvalget kan få belyst dette spørgsmål yderligere inden tredje behandling af lovforslaget.

Den sidste bestanddel, jeg skal knytte bemærkninger til, er udligningen inden for

[Enggaard.]

området. Vi finder det i venstre absolut tilfredsstillende, at man ved denne ikke ganske ukomplicerede mekanisme har været i stand til at finde frem til en afbalanceret udligning, som efter hvad man kan regne sig til på basis af finansåret 1973-74 ser ud til at give hensigtsmæssige resultater.

Den særlige udligning i form af et vækst-kommunetilskud tror vi er en fornuftig nydannelselse, der også giver hensigtsmæssige resultater, selv om man næppe helt kan frigøre sig fra en smule tvivl med hensyn til, om det 5 års kriterium, som er fastsat for vækstkommunetilskuddets beregning, nu også er rigtigt. Min tvivl skyldes, at det erfaringsmateriale, på baggrund af hvilket man har vurderet kommunernes økonomiske vilkår under en given vækst, ifølge sagens natur altid må være tilbageskuende, og så løber man en risiko for, at nye faktorer er kommet ind i mellemtiden og har ændret billedet. Det, jeg i særlig grad vil nævne som en sådan ny faktor, er problemerne omkring realkreditforliget, hvis virkninger først nu begynder at gøre sig gældende i de enkelte kommuner i form af begrænsninger for optagelse af langfristede lån, samtidig med at de kommuner, som er løbet ud af vækstperioden, bliver beskåret i deres muligheder for at optage lån over en længere årrække og pålægges en yderligere selvfinansiering af disse opgaver. Derfor må vi have et vågent øje med den særlige del af udligningsmekanismen, som vækstkommunetilskuddet udgør. Jeg tror, der vil være grund til at se, om virkningerne i de nærmeste år nu også er helt så hensigtsmæssige, som de synes at være på baggrund af et erfaringsmateriale, som rækker 5-6 år tilbage, idet nye faktorer i mellemtiden efter min opfattelse kan have ændret nogle af vilkårene afgørende.

Om hele udligningen vil jeg gerne sige, at det forekommer mig en lille smule besynderligt, at den stærkeste kritik, vi har mødt inden for hovedstadsområdet af alle de lovforslag, som her er til behandling, er sat ind fra Roskilde amt og Frederiksborg amt, de områder, som i ganske særlig grad nyder betydelig kontant fordel af de lovforslag, som her gennemføres. Derfor må der være baggrund for at ønske en rimelig oplysning inden for hovedstadsområdet om de faktiske virkninger af den reform, som her sættes i værk.

Så er jeg overbevist om, at meget af den kritik, som har lydt i den seneste tid af enkeltheder i disse lovforslag, vil afløses af en samlet vurdering og dermed anerkendelse af de resultater, som er opnået.

Jeg skal anbefale lovforslagene og de stillede ændringsforslag med undtagelse af de af socialistisk folkeparti stillede ændringsforslag.

Niels Helveg Petersen: I februar 1972 fremsatte det radikale venstre forslag her i folketinget, som var praktisk taget identisk med dem, der nu gennemføres, og med det, som lå forud, nemlig den betænkning, som var udarbejdet af hovedstadsreformudvalget under ledelse af departementschef Zeuthen. Jeg kan med andre ord konstatere, at set indefra, fra folketingets synspunkt, er vi nu landet på det forslag, som det radikale venstre stillede i februar 1972.

Det er karakteristisk, og jeg tror ikke det er nogen tilfældighed, at det er gået på den måde. Man er vendt tilbage til dette udgangspunkt, fordi det er det bedst gennemarbejdede, og man kan vel endda sige det eneste gennemarbejdede hovedstadsreformforslag, som endnu har set dagens lys. Det er det forslag, hvor sikkerheden for et godt resultat er størst, og hvor risikoen for uheldige sidevirkninger og uoverskuelige følger er mindst, og vi finder det derfor meget tilfredsstillende at medvirke. Vi mener selv, at vi har kunnet yde et bidrag og har presset på.

Jeg vil gerne nævne de 5 hovedgrunde, der for mig taler for denne hovedstadsordning.

For det første skabes der hermed for første gang et politisk organ med ansvar og kompetence over for områdets væsentlige fællesopgaver. Det har været savnet i mange år. Hovedstadsområdet har udviklet sig uden mulighed for en fælles styring og koordinering af nogen af hovedopgaverne, og det har været til ubodelig skade både for hovedstadsområdet og, vil jeg også sige, for balancen imellem hovedstadsområdet og det øvrige land. Dette fællesorgan tillægges en meget betydelig kompetence på de områder, hvor der har været enighed om, at et fællesorgan burde have kompetence. Det er glædeligt, at der på tværs af alle de modeller, man har arbejdet med under udvalgsarbej-

[Niels Helvæg Petersen.]

det, hele tiden har været enighed om, hvilken kompetence fællesorganet skulle have.

For det andet gennemføres der en udlig- ning, hvorved der overføres midler fra de mere velstående dele i området til de mindre velstående dele. Der overføres i alt ca. 100 mill. kr. om året. Det har betydning indad- til i hovedstadsområdet, for derved undgår vi nogle af de forvridninger i planlægningen og byudviklingen, der følger med store for- skelle i samlet skattetryk. Men det har også betydning udadtil, fordi udligningsordnin- gerne i forhold til det øvrige land hele tiden har været belastet med de særlige forhold i hovedstadsområdet, der har vanskeliggjort arbejdet med landsudligningen.

For det tredje vil jeg pege på den særlige vækstkommuneudligning, som vel princi- pielt ikke er nogen særlig god eller anbefalelses- mæssig ordning, men som løser en helt konkret opgave, der har vist sig at være af betydeligt omfang.

For det fjerde skabes der her en mulighed for en regionplanlægning og en styring af byudviklingen, som man hidtil ikke har haft. Jeg siger, at det er en mulighed, man får for at træffe beslutninger med hensyn til byud- viklingen. Det er ingen garanti, hverken for kvaliteten af det, der sker, eller for, hvorledes det nærmere udformes, og det vil det aldrig kunne være. Det er ingen garanti for, at re- gionplanlægningen bliver problemfri eller gnidningsfri. Men det er en garanti for, at beslutninger kan træffes, og vi ved af erfa- ring, at dette, at beslutninger til syvende og sidst kan træffes af et organ, har en ganske overordentlig stor og fremmende virkning på det planlægningsarbejde, der ligger forude, fordi man da naturligt nok må tage hensyn til, at til syvende og sidst er der et organ, der kan træffe disse beslutninger.

Jeg vil godt sige, at jeg ikke tror, det er meningen med regionplanlægningen, at den skal sætte sig det mål at trampe på så mange af de implicerede parter som muligt. Den skal forsøge at skabe det bedst mulige samarbejde, og den skal forsøge at tage alle synspunkter i agt. Men den skal også, når det kommer til stykket, have muligheden for at sætte sig igennem.

Den femte store fordel ved dette her er, at der nu stilles penge til rådighed for opbak- ning af planlægningsarbejdet. Det har der

aldrig været før i hovedstadsområdet. Via hovedstadsfonden sker der et afgørende fremskridt i mulighederne for at lave god planlægning i hovedstadsområdet. Man får mulighed for at følge planlægningen op med økonomiske midler, og vi ved alle, at det er en ganske overordentlig betydningsfuld fak- tor i hele planlægningen.

Penge til hovedstadsfonden skal udskri- ves ved bidrag direkte på de 5 kommuner i området. Undertiden kalder man dette bi- drag en skat. Det forekommer mig at være en misforståelse. Det er et fondsbidrag. Hovedstadsfonden skal låne penge ud. Store dele af disse midler vil vende tilbage til fon- den, som altså ikke vil have et automatisk stadig stigende behov for midler. Den vil have behov for midler, alt efter hvilken ak- tivitet den vil støtte, men det er ikke en skat i egentlig forstand.

Jeg vil ud over disse 5 hovedfordele ved og hovedargumenter for den hovedstadsord- ning, som her etableres, pege på, at der med denne ordning søges skabt noget, der admini- strativt kan virke så rimeligt og fornuftigt som muligt, idet man har søgt på alle måder at udnytte bestående administrationer og erfaringer, som allerede er gjort i det frivil- lige arbejde. Administrativt har man søgt at lave denne ordning til at vokse i. Man har ikke villet skabe noget, der var stort og flot på forhånd, men noget, der kunne gro frem efter det behov, der viste sig at være i prak- sis.

Når alt det gode er sagt, skylder jeg at sige, at det efter vor mening ikke er en ideel ordning, der er skabt. På et enkelt punkt havde vi ønsket, at hovedstadsreformen havde haft et andet udseende. Det har for det radikale venstres repræsentanter i sin tid i hovedstadsreformudvalget, som anbe- falede, at man undersøgte muligheden for direkte valg, og for det radikale venstres folketingsgruppe i arbejdet her været vort synspunkt, at det var det principielt rigtigste, at et hovedstadsorgan var valgt ved direkte valg. Jeg mener ikke, man på nogen måde skal trække fra i dette principielle syn. Men vi har fundet det forsvarligt og helt acceptabelt som en indkørings- og over- gangsordning at starte med det indirekte valg. Spørgsmålet om direkte og indirekte valg kan efter vor opfattelse under ingen omstændigheder motivere, at man skulle

[Niels Helveg Petersen.]

tage afstand fra den hovedstadsreform, som i øvrigt er blevet skabt.

Men man må nok føje til de principielle overvejelser om det direkte og indirekte valg, at der under udvalgsarbejdet i alle partier undtagen SF alligevel nok var stigende betænkeligheder ved at søsætte en direkte valgordning på et tidspunkt, da der iblandt vælgerne intet kendskab ville være til det organ, som de skulle vælge medlemmer til, fordi dette organ endnu ikke eksisterede. Disse betænkeligheder var som sagt stigende og har selvfølgelig været med til at præge overvejelserne om det.

Men jeg vil gerne gentage, at for det radikale venstre er det indirekte valg en indkøringsordning og en overgangsordning. Vi ønsker, at hovedstadsrådet fra 1978 skal fremgå ved direkte valg.

Denne diskussion om direkte og indirekte valg har vi ført så ofte i udvalget, at det føles helt vemodigt nu måske at skulle tage afsked med den. Men jeg vil gerne understrege, at det ikke ændrer en tøddel ved det principielle indhold i denne hovedstadsordning, ikke en tøddel af ledigheden af og værdien for hovedstadsområdet af den ordning, vi nu gennemfører. Derfor må jeg anbefale på mit partis vegne, at man afviser de ændringsforslag, som er stillet af SF.

Jeg skal til slut gøre et par bemærkninger om et enkelt af følgelovforslagene, nemlig trafikforslaget.

Jeg må sige, at jeg er ingen stor beundrer af den konstruktion, som her er lavet i overensstemmelse med kommunerne i området. Jeg mener, at den nødvendige koordinering mellem bus- og banesystemer i det daglige kunne varetages mere ukompliceret end ved at lovfæste et særligt trafikråd til det. Spørgsmålet er, om det overhovedet havde været nødvendigt, som tingene har udviklet sig, med dette særlige trafikråd — hvorimod busselskabet selvsagt er af ganske overordentlig stor betydning. Vi har accepteret det, men jeg vil gerne understrege, at trafikrådet ikke får et økonomisk ansvar og ikke kan have det, fordi det ikke råder over midler, og at det ikke er meningen fra folketingsudvalgets side, at trafikrådet skal svulme op til en stor og voldsom administration.

Endelig vil jeg understrege det væsentlige

i, at der er politisk bred enighed om lovforslagene. Jeg tror, det har meget stor betydning, at man ikke vedtager en hovedstadsordning nu, som om et halvt år ville blive kastet ud i og diskuteret heftigt og med stærke modsætninger under en kommunal valgkamp. Det tror jeg kunne komme til at skade det reelle arbejde med hovedstadsrådets problemer langt mere end noget andet.

Maigaard: Den nye hovedstadsordning, som vi skal diskutere nu, består af forskellige komponenter. Den består af et lovforslag om udligning, et om sygehusplanlægning, et om regionplanlægning og et om kollektiv personbefordring og som rosinen i pølseenden: lovforslaget om hovedstadsrådet.

Om en række af disse komponenter: udligningen, sygehusplanlægningen, regionplanlægningen og den kollektive personbefordring, skal jeg kort sige, at det synes jeg er gode og udmærkede lovforslag, som vil bringe de administrative forhold i hovedstadsområdet meget langt frem, og mit parti agter derfor at støtte dem. Det er et udmærket reformarbejde, der er gjort her.

Det, som efter min mening er det beklagelige i det lovkompleks, der lægges op, er imidlertid det lovforslag, der skal holde det hele sammen og skal styre tingene: lovforslaget om hovedstadsrådet.

Det er efter min mening sådan, at hvis man skal løse en række af de opgaver, der lægges hen til hovedstadsrådet, ikke mindst regionplanlægningen, er det afgørende, at det planlæggende organ er uafhængigt og har den fornødne styrke. Det har kun mulighed for at planlægge, hvis det ikke er bundet af særinteresser, hvis det har den fornødne styrke, men denne uafhængighed og denne styrke kan det kun få gennem direkte valg.

Det, som efter min mening er meget betænkeligt ved det, flertallet vil gennemføre her, er, at det organ, som skal holde alle disse udmærkede love sammen, bindes og stækkes til særinteresser, så det ikke får den fornødne uafhængighed og den fornødne styrke.

Man skulle i og for sig tro, at dette at sikre et hovedstadsråd med direkte valg var en nem ting, når man så på udgangspunk-

[Maigaard.]

terne. Socialdemokratiets forslag om et hovedstadsamt er unægtelig et forslag med direkte valg, og også det forslag, som vi har lånt vort ændringsforslag fra, nemlig VR-forslaget, indeholdt jo en udmærket og klar bestemmelse om direkte valg. Men jeg kan forstå, at tiderne er skiftet. Jeg tror ikke, som hr. Niels Helveg Petersen fremstiller det, at det var direkte valg, som vakte bekymringen hos de partier, som nu er gået fra det, herunder det radikale venstre; jeg tror, det var den direkte skat, som hænger sammen med direkte valg, der gjorde partierne bløde i koderne. Det tror jeg er skade. Man kan selvfølgelig stille spørgsmålet: hvilken rolle spiller det, om vi starter hovedstadsrådet op med indirekte valg? Var det ikke en fornuftig måde at køre ordningen ind på med indirekte valg og så siden, når man så, hvordan det virkede, gå over til direkte valg? Det er et argument, som efter min mening ikke har vægt i denne sag, fordi rådet i de år, hvor det er valgt indirekte, er lænket til særinteresserne, til de lokale særinteresser, og det er netop i de år, regionplanlægningen skal gennemføres. Det er helt afgørende år for hovedstadens videre udvikling. Det er fra 1974 og ganske få år frem, planen laves, gøres færdig og godkendes, og det er i disse år, man lader særinteresserne slå så stærkt igennem, så man er bange for, at det hele går ad Vestamager til.

Det beklagelige ved ordningen ligger altså i den svage valgordning parret med den vigtige opgave, der skal løses i de kommende år. Hvis regionplanlægningen — det kunne man tænke sig som teoretisk eksempel — først skulle ske efter 1978, så var jeg ikke betænkelig, så kunne jeg sådan set godt støtte forslaget, men når regionplanlægningen skal gennemføres nu, så er det afgørende, at det organ, som skal stå for den, har uafhængighed og styrke.

Jeg troede som sagt, at det var nemt at få en direkte valgordning ind, fordi storamtsforslaget indeholder direkte valg, og fordi venstres og det radikale venstres forslag indeholder direkte valg. Men jeg forstår jo, at en række af udvalgets medlemmer med større eller mindre glæde er begyndt at citere Churchills ord om, at man tit har måttet æde sine egne ord i sig, men tilføjer: det

har altid været god og nærende kost. Det er sådan set rigtigt, at de ord, som i alt fald venstre og de radikale skal æde i sig i dag, det ændringsforslag, vi har stillet, og som vi har taget fra venstres og de radikales forslag, det er god og nærende kost. Det er et saglig stærkt, udmærket forslag, som burde være ført igennem, og som havde givet en væsentlig bedre hovedstadsordning, hvis man ikke var løbet fra det.

Den væsentligste saglige indvending, man kan komme med mod ordningen — som har mange gode træk i øvrigt — er, at den lov, som skal holde det hele sammen, i en afgørende periode, i planperioden, giver et forsvagt hovedstadsråd.

Der er nogle, som knytter deres forhåbninger til revisionsbestemmelsen, og man kan selvfølgelig sige om revisionsbestemmelsen, at lovforslaget om det indirekte valg er så umuligt, at det er helt nødvendigt, at man har en revisionsbestemmelse. Så umuligt er det, at man skal hen og hente amtsrådsmedlemmer og kommunalbestyrelsesmedlemmer, og hvad det nu er. Det er så tosset, at det er afgørende, at man får en revisionsbestemmelse. Men jeg tror nu, det er rigtigere at sige, at revisionsbestemmelsen er et figenblad, som dækker det forhold, at det, man kalder sine principielle standpunkter, altså desværre ikke kunne lade sig gennemføre i denne omgang. Det er et figenblad. Men det er meget spændende at finde ud af. Jeg tror altså, det er et figenblad, men det kan jo være, fordi jeg tror slet om de meget udmærkede mennesker, jeg har arbejdet sammen med i de sidste 15 måneder om denne sag, og derfor vil jeg gerne høre hr. Ove Hansen forklare os, hvordan han forestiller sig revisionsbestemmelsen brugt. Hvad er meningen med den? Er det sådan en vimpel, man stikker op til pynt, eller er det meningen, at den bestemmelse skal bruges?

Jeg forstår, at hr. Niels Helveg Petersen — og det er vel i og for sig rart, hvis hr. Niels Helveg Petersen vil bekræfte det — vil bruge revisionsbestemmelsen til at indføre direkte valg. Jeg vil gerne høre, om det også er hr. Ove Hansens forslag. Er det meningen, at bestemmelsen skal bruges, eller er det et figenblad i den lyse maj? Det vil jeg gerne have svar på.

[Maigaard.]

Til sidst synes jeg, der er grund til at anstille nogle mere politiske betragtninger om det, som vi har set et eksempel på her, nemlig den centrumsøgende linje.

Vi har jo levet under hr. Orla Møllers i mange henseender udmærkede lederskab i udvalget, og hr. Orla Møller er nu blevet voldsomt interesseret i det, man kalder den centrumsøgende linje. Jeg synes, vi kan se et meget fordærveligt eksempel på, hvad denne linje kan føre til, i den sag, vi behandler her. Der er for mig ingen som helst tvivl om, at hvis socialdemokratiet og hvis hr. Orla Møller havde haft den fornødne courage, så kunne man have fastholdt venstre og det radikale venstre på deres egne forslag. Det var en betagende oplevelse at se, hvordan venstres og de radikales repræsentanter begyndte at trippe væk fra det, men med den fornødne courage kunne man have fastholdt dem på det direkte valg.

Men man skulle altså vælge centrumlinjen. Vi kan nu sige om denne linje, at den for det første giver dårligere saglige resultater. Det, der ligger her, er dårligere end det, der var mulighed for at trække igennem, ingen tvivl om det. For det andet fører centrumlinjen til, at resultaterne ligger længst muligt væk fra de socialdemokratiske udgangspunkter. Hvis man fra socialdemokratiske side — og det må man vel gå ud fra man gør — skal måle en politiks resultater på, hvor tæt den kommer til at ligge på ens eget udgangspunkt, så må man sige, at vi her har set et helt praktisk eksempel på, at en centrumlinje betyder, at resultaterne kommer til at ligge længst muligt væk fra det oprindelige udgangspunkt. Det synes jeg lige man skal tænke over. Man har altså set en linje prøvet i et praktisk eksempel, og jeg synes lige, man skal tænke over resultatet, inden man kanonisere denne linje.

Skovmand: Kravet om en hovedstadsreform har længe været brændende, men jeg er alvorligt bange for, at det forslag, der i dag er til behandling, ikke vil løse de problemer, som skal løses i hovedstadsområdet, ja, at det i værste fald vil forøge problemerne. Når jeg — og med mig et par stykker til i den radikale gruppe — nærer denne bekymring, så skyldes det først og fremmest, at

hovedstadsrådet skal vælges ved indirekte valg. Jeg er alvorligt bange for, at denne indrømmelse til konservative interesser hurtigt kan vise sig katastrofal.

Hovedstadsrådets hovedopgave er at planlægge hovedstadsområdet, og denne planlægning kan ikke på samme tid tilfredsstille alle kommuner på én gang. Det ligger i planlægningens natur. Den skal tage fra nogle og give til andre; i hvert fald hvis det er en ordentlig planlægning. Det gælder også den effektive virksomhed, som hr. Poul Schlüter omtaler. Den hidtidige storkøbenhavnske planlægning har netop været præget af vanskelighederne ved at få kommunerne til at forstå, at de ikke alle sammen kunne få deres vilje på én gang. Det er karakteristisk, at den regionplan, der i dag gælder for Storkøbenhavn, hedder førsteetapeplanen. Det var den, der gik ud på, at byudviklingen skulle gå mod Roskilde og Køge. Anden etape blev aldrig vedtaget, og førsteetapeplanen blev fra flere kommuners side tilsidesat så groft, at planens hovedtræk kom i alvorlig fare. Det gjaldt f. eks. en kommune som Ballerup-Måløv, som hr. Ove Hansen var borgmester for før. Den fik en byudvikling, som lå langt ud over, hvad der var forudset, og hvad der var aftalt.

Før i tiden blev regionplanerne udarbejdet af et statsligt kontor, som så skulle søge at få kommunerne og andre statslige myndigheder til at følge dem. Nu er det hovedstadsrådet, der skal lave planlægningen, og den får bindende virkning. Det sidste er væsentligt, men hvad hjælper det, når kommunernes pression så flyttes over i planlægningsleddet gennem den magtposition, de får ved de indirekte valg til hovedstadsrådet?

Jeg kan ikke se, der sker nogen forbedring af betydning i forhold til det allerede eksisterende egnsplanråd. Da det var blevet nedsat og havde overtaget planlægningsfunktionerne i 1967, gik der ikke mere end nogle få måneder, før planlæggerne på det tekniske kontor var blevet afskediget eller var gået af egen fri vilje, fordi de ikke ønskede at tilfredsstille alle kommuners krav på én gang, og så fik man i øvrigt et nyt hold, der kunne udarbejde det nu foreliggende egnsplanforslag, som med rette er

[Skovmand.]

blevet kritiseret, først og fremmest af de forskellige ministeriers embedsmænd i det af regeringen nedsatte udvalg.

Først og fremmest af hensyn til planlægningens uafhængighed af kommunale særinteresser er direkte valg nødvendige. Derfor agter vi at stemme for det af SF stillede ændringsforslag om direkte valg. Vi tør ikke vente i fire år med at få direkte valg, som hr. Niels Helveg Petersen var inde på. Der kan ske alt for mange ulykker i den tid. Selv om det selvfølgelig altid er noget, hvis vi kan være sikre på, at vi får direkte valg til den tid, så er det for længe at vente.

Til sidst vil jeg gerne stille et spørgsmål til repræsentanten for den socialdemokratiske folketingsgruppe: hvad mener partiet om direkte valg? Hr. Ove Hansen stillede det i sin tale op, som om der var tale om et modsætningsforhold mellem på den ene side hovedstadsrådet og på den anden side hovedstadsrådet. Det er en kunstig modsætning. Den virkelige modsætning findes mellem den mulighed, at man lader vælgerne bestemme gennem direkte valg, og den mulighed, at man lader de kommunale repræsentanter og de kommunale særinteresser bestemme ved indirekte valg. Hvad er det, socialdemokratiet går ind for?

Der forelå i sin tid et forslag fra venstre og radikale om et direkte valgt hovedstadsråd. Når socialdemokratiet ikke kunne få sit forslag om et hovedstadsamt igennem, hvorfor gik man så ikke bare ind på at støtte det? Hvad mener socialdemokratiet?

Svend Jakobsen: Mit partis ordfører har meddelt, at der er medlemmer af min gruppe, som ikke kan medvirke til gennemførelse af lovforslaget om et hovedstadsråd. Jeg er en af dem, som det er kommet til udtryk i betænkningen fra udvalget, og jeg har i en mindretalsudtalelse givet udtryk for, at når jeg ikke kan medvirke, er det, fordi jeg frygter, at dette indirekte valgte hovedstadsråd ikke får tilstrækkelig styrke til at gennemføre den overordnede planlægning alene ud fra helhedsinteresserne. Jeg vil gerne tilføje, at der også i vurderingen indgår en usikkerhed om, hvorvidt dette hovedstadsråd bliver et skridt på vejen frem mod den løsning, som mit partis ordfører, hr. Ove Hansen, også gav udtryk for er vort mål, nemlig ét-

amtsløsningen. Jeg frygter, at denne indirekte valgmetode vil være med til at udsætte det næste skridt et ganske godt stykke tid.

Jeg skal derfor kun her i dag meddele, at jeg kan ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse. Det kunne synes naturligt, at jeg i konsekvens af dette stemte for SF's ændringsforslag. Men jeg vil undlade at stemme af én bestemt grund, nemlig at der er en række usikkerhedsmomenter, som vi ikke fik afklaret, fordi der viste sig et flertal for den indirekte valgmetode. Der er en række uklarheder med hensyn til valgbarheden i relation til bopælen, hvorvidt den skal gælde inden for den enkelte valgkreds osv. Der er altså en række usikkerhedsmomenter, som gør, at jeg ikke kan stemme for SF's ændringsforslag, men også her vil undlade at stemme. Jeg vil dog gerne understrege, at der skal ikke herske tvivl om, at princippet det direkte valg går jeg ind for, men vi har ikke tilstrækkeligt gennemarbejdet dette forslag til, at jeg kan stemme for det.

Jeg kan derimod stemme for resten af de lovforslag, der er til behandling.

Bent Sørensen: Ved første behandling af det af indenrigsministeren fremsatte forslag om en storamtsløsning gav jeg udtryk for, at jeg ikke var enig i det forslag, der var fremsat. Jeg vil her gerne udtrykke min tilfredshed med den ordning, man her er nået frem til. Man kan føre en principiel debat om, hvorvidt man skal have direkte eller indirekte valg, men én ting må vi erkende, nemlig at det trænger sig på at få etableret et organ, som har mulighed for at foretage den fornødne koordinering, den fornødne planlægning i hovedstadsområdet, og det har vi fået med det forslag, der her er til behandling.

Jeg vil godt lige i overensstemmelse med mine bemærkninger ved første behandling gøre opmærksom på, at jeg i princippet, såfremt man kan få en regionordning, hvor vi har en anden opgavefordeling imellem amterne og kommunerne, er enig i, at slutresultatet må blive en storamtsløsning, men det må medføre en ændring af opgavefordelingen mellem amterne og kommunerne.

Jeg vil stemme for de foreliggende lovforslag med de af ministrene eller flertallet stillede ændringsforslag.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Jeg tror ikke, tidspunktet er det rette til at gå ind i en videre polemisk debat om selve det problem, som behandles her. Vi er jo i den mærkværdige situation, at det forslag, vi havde første behandling af for lang tid siden, ikke er det, vi har til anden behandling i dag; det er et helt nyt lovforslag eller et sæt af nye lovforslag, som tilgodeser den enighed, som er blevet opnået mellem de fire partier, socialdemokratiet, venstre, radikale og konservative.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige tak til udvalgsmedlemmerne — uden undtagelse — for et vældig godt, sagligt og meget inspirerende arbejde, hvor samrådene ikke mindst har bevist, at man virkelig gik i dybden med disse problemer. Vi er nået et skridt på vejen. Vi kunne ud fra vores synspunkt have ønsket et videregående skridt, men ud fra ønsket om at få en hovedstadsreform har vi hver især måttet file på vores oprindelige standpunkter for at nå til en løsning. Og når vi endda når så langt, at de konservative ved hr. Poul Schlüter siger, at det er i god overensstemmelse med de konservatives forslag, og når hr. Niels Helveg Petersen siger, at det er meget i overensstemmelse med det forslag, som venstre og radikale fremsatte, og når vi siger, at der er mange ingredienser, som fandtes i vores oprindelige forslag, ja, så kan vi vel næsten ikke nå længere. Nogle har fået noget, men ingen har fået det, som de ønskede.

Det er sagt, at man skriver historie med denne hovedstadsordning, og det tror jeg er rigtigt ud fra den betragtning, at vi søger at få hold på noget, som man igennem lang, lang tid har diskuteret og ønsket en løsning af.

Hr. Ove Hansen og andre ordførere var inde på dobbeltadministrationen, og jeg skal villigt medgive, at netop udvalgsarbejdet og det, som vi har bidraget med, har søgt at fastlægge ordningen på en sådan måde, at dobbeltadministration er undtagelsen og bestemt ikke reglen.

Man har været inde på spørgsmålet om indirekte valg og indirekte beskatning, og jeg vil gerne understrege, at min opfattelse såvel som socialdemokratiets opfattelse falder nøje i tråd med den opfattelse, som radikale og SF har, at det bør være direkte valg, og at dette bør være en overgangsordning.

Jeg er også enig med hr. Ove Hansen i, at

udligningslovforslaget er en positiv ting, som tager ikke fra de rige, men fra dem, der har noget mere, og giver til dem, der har noget mindre. Jeg er også enig med hr. Ove Hansen i, at centerkommuneproblemet er et problem, som vi nok må se på ved en senere lejlighed, fordi der er visse funktioner, som til enhver tid skal opretholdes, skønt man ikke får dækning for udgifterne hertil.

Hr. Poul Schlüter sagde, at nu undgik vi storamtet, og vi undgik en katastrofe. Jeg skal undlade at gøre bemærkninger hertil, men jeg vil gerne gøre den enkelte generelle bemærkning, at jeg ser meget hen til revisionen i 1976-77. Efter de udtalelser, der er faldet både fra socialdemokratiet, fra SF og fra de radikale, har jeg en fornemmelse af, at vi ved denne revision dels kan se på nogle af de ting, som hr. Enggaard pegede på, og dels kan se på valgmetoden og få en ordning, som er rimelig. Jeg håber, at der også til den tid kan skabes enighed om noget sådant.

Jeg er også enig med de ordførere, specielt hr. Poul Schlüter, som var inde på, at vi skulle have en enkel administration, at vi skulle trække på erfaringer fra anden side, bl. a. Egnspanrådet; det synes jeg er en god ting, og det borger i hvert fald for, at administrationen ikke bliver så omfattende, som nogle kunne frygte.

Jeg skal ikke kommentere hr. Enggaards bemærkninger om, at man ikke skal knytte for store forventninger til 1976-77. Lad os tage problemerne, efterhånden som de kommer.

Hr. Enggaard var også inde på vækstkommuneproblemet. Vækstkommunetilskuddet synes jeg er noget positivt. Man kan diskutere, om ordningen skal vare 5 eller 10 år, men man er altså standset ved de 5 år. Jeg mener også, at man skal se på virkningerne i de kommende år, om det er den rigtige måde, vi har lavet det på. Det er jo heldigvis sådan med lovgivning, at hvis den viser sig at være helt forkert, så har vi altid chancen for at lave den om. Det burde bare ikke være reglen, men kun undtagelsen.

Hr. Niels Helveg Petersen sagde, at ordningen virkelig løste nogle problemer, og var også inde på, at det måtte være en overgangsordning med de indirekte valg. Jeg er helt enig med hr. Niels Helveg Petersen og

[Indenrigsministeren.]

må sige, at jeg er også glad for den brede tilslutning. Jeg kunne også have ønsket, at SF var med. Når SF ikke er med, skyldes det simpelt hen valgmetoden, idet jeg har forstået på hr. Maigaard, at det, som skiller os i denne sag, er spørgsmålet om indirekte og direkte valg. Jeg må jo til en vis grad medgive både hr. Maigaard og hr. Skovmand, til dels også hr. Svend Jakobsen, at i spørgsmålet om indirekte valg kan man sætte spørgsmålstegn ved, om et sådant hovedstadsråd har den fornødne uafhængighed og den fornødne styrke. Jeg tror, det vil have det. Jeg tror, det vil, også ud fra den betragtning, at de tre hovedområder har fået en rimelig repræsentation, således at intet af dem kan dominere et andet; man er nødsaget til at finde fælles løsninger.

De bemærkninger, som hr. Skovmand, hr. Svend Jakobsen og hr. Bent Sørensen fremsatte, giver mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

Jeg vil endnu en gang rette en tak til udvalget og ikke mindst til udvalgets formand, som jeg ved har haft et vældigt arbejde med at flikke noget sammen, som senere vil vise sig at være et brugbart instrument, og som måske senere kan udbygges på en endnu bedre måde.

Ove Hansen: Hr. Maigaard og hr. Skovmand stillede et par direkte spørgsmål til os eller i særdeleshed til mig, nemlig hvorfor vi ville have bestemmelsen ind om, at loven skal tages op til revision af folketinget i 1976-77. Jeg vil gerne svare — jeg troede ellers, hr. Maigaard kendte vor begrundelse.

Vi har jo hele tiden været interesseret i — og stillet forslag om — et storamt. Havde vi fået et storamt, så havde vi haft direkte valg, vi havde haft direkte beskatning, vi havde haft en udligning på amtskommunalt plan til 100 pct. Det havde løst alle problemerne. Men i folketingsudvalget fik vi ikke tilslutning til vore synspunkter. Vi måtte derfor, som jeg sagde i mit første indlæg i dag, medvirke til en hovedstadsløsning uden

et storamt, og det gik vi så med til under forudsætning af, at vi i 1976-77 fik mulighed for en revision. Vi mener, at man til den tid vil have indhøstet nogen erfaring, som kan få betydning for den fremtidige ordning inden for hovedstadsområdet.

Hvis hovedstadsrådet skulle være et permanent organ, måtte vi naturligvis forlange direkte valg. Som jeg også sagde i min indledning, går jeg ud fra, at det indirekte valg kun bliver en engangsforeteelse i 1974.

Det samme gælder beskatningen. Det er i meget begrænset omfang, at hovedstadsrådet i første omgang skal bruge midler. Hvis det virkelig skal bruge midler til oprettelse af en hovedstadsfond, som forudsætningen er, så bliver det helt andre og større beskatningsløb, der skal anvendes, og så måtte vi naturligvis også her forlange direkte beskatning.

Niels Helveg Petersen: Jeg vil gerne have lov til at citere, hvad hr. Maigaard sagde den 17. december 1972 ved første behandling af regeringens lovforslag om en amtskommune. Hr. Maigaard sagde ved denne lejlighed. sp. 1875:

„Mine sidste bemærkninger skal gå på behovet for, at der bliver skabt en løsning nu, i denne samling. Jeg tror, at vi efterhånden er kommet så langt ud, at det overhovedet at finde en løsning er vigtigere end at blive ved med at slås for den helt rigtige løsning. Og hvis man bliver ved med at slås, så medfører det, at de nuværende tilstande fortsætter til gavn for ingen og til skade for alle. Jeg vil altså mene, at dette at finde en løsning nu må være det afgørende, og skulle det blive en løsning i to tempi, som hr. Niels Helveg Petersen antydede, ja, så kunne vi vel tage det, fordi det afgørende er, at vi kommer i gang . . .“

Det, synes jeg er rigtigt sagt. Det er det synspunkt, som har ligget bag vores anstrengelser i denne sag.

Jeg vil i øvrigt godt gøre den bemærkning til hr. Maigaard, som drog mere almene par-

[Niels Helveg Petersen.]

tipolitiske træk ind i debatten — hvem der løb fra hvad osv. og socialdemokratiets orientering imod samarbejdet med andre partier — at jeg synes, denne sag er et godt billede på, at SFs force i det politiske arbejde er som kritikere af os andre — ofte som værdifulde kritikere — at holde os fast, også på de ting, som vi selv gerne vil medvirke til, at fremholde principperne, holde dem op for os andre og vise, at de eksisterer. Men til gengæld synes jeg også, sagens forløb viser, at når det drejer sig om problemernes praktiske løsning, så er de bedst tjent med, at SF til syvende og sidst sættes uden for den afgørende indflydelse. Det skete i denne sag, og derfor fik denne sag en god løsning.

Maigaard: Det undrer mig ærlig talt, at hr. Niels Helveg Petersen vil kalde den løsning, der er kommet, god, sådan uden forbehold, for det ændringsforslag, han skal stemme om om lidt, er jo hans eget forslag, og det vil han stemme imod. Alligevel siger han, at det er en god løsning. Jeg synes dog lige, der skulle have været taget nogle forbehold i betragtning af sagens saglige baggrund.

Hr. Niels Helveg Petersen læste nogle ord op, som jeg sagde ved første behandling. Det er nogle betragtninger, jeg ganske står ved. Jeg sagde, at der var 4 ting, som var afgørende for os. Det ene var, at vi fik en ordening nu, og det er det, hr. Niels Helveg Petersen citerer så flittigt. Videre sagde jeg, at styringsorganet måtte kunne planlægge, og derfor måtte det udgå af direkte valg og kunne udskrive direkte skat. Endelig måtte ordningen indebære en udligning. De ting springer hr. Niels Helveg Petersen over.

Det, der har været ledende for os — det kan hr. Niels Helveg Petersen slå tilbage i tidenden og se i referatet af forhandlingen om det første forslag, vi behandlede, efter at tinget blev valgt — har været, at der skulle laves sådan en ordening nu, styringsorganet skulle kunne planlægge, og derfor måtte det udgå af direkte valg og kunne udskrive skat direkte, og endelig skulle ordningen indebære en udligning. Det er i den sammenhæng, mine bemærkninger skal ses.

I øvrigt vil jeg sige, som jeg indledte med at sige, at 4 af lovforslagene er udmærkede,

der er vældige fremskridt i dem. Jeg beklager bare, at det organ, som holder tingene sammen, i en afgørende periode er for svagt, og derfor stemmer vi ikke for lovforslaget om et hovedstadsråd.

Hr. Ove Hansen bruger dette storamt som et figenblad; når man kritiserer ordningen, så holder man figenbladet op og siger: ja men vi ville skam også storamtet. Hr. Ove Hansen siger, storamtet havde løst alle problemer, han lægger meget tryk på alle. Ja tak, men storamtet havde sandelig også skabt nogle problemer, bl. a. det problem, at storamtet formentlig ikke kunne planlægge, fordi det ikke var muligt. Vi prøvede jo i udvalget at få lavet en anden opgavefordeling mellem amt og kommune. Ministeren ville ikke. Det storamt, vi ville have set, var blevet et storamt, som havde 250-300 opgaver, store som små, og det havde skabt problemer, når man ikke var villig til at rydde op i dem. Jeg er enig med hr. Ove Hansen i, at hvis man — som arbejdstitlen har været — slanker amterne for en række opgaver, og hvis man måske endda går skridtet videre og gør primærkommunerne større, sådan at de kan bære flere opgaver, så har man en langt mere holdbar ordening end den nu foreslåede. Men ministeren ville ikke. Den socialdemokratiske minister ville ikke. Man holdt fast på amtet, sådan som vi kender det, og det tror jeg ikke kunne bære.

Jeg vil sige tak til ministeren for et meget sagligt og nuanceret svar. Hvis jeg skal stille svaret op mod min slutbemærkning, må jeg komme til følgende: jeg beklagede det resultat, man er kommet til omkring hovedstadsrådet, og jeg sagde, at her kunne man se, hvad der skete, når man valgte hr. Orla Møllers centrumlinje. Man får en sagligt svagere løsning, og man får en løsning, som ligger længere — måske endda længst muligt — fra det socialdemokratiske udgangspunkt. Det er hr. Orla Møllers onde gerninger, det kan vi se her. Derefter kommer indenrigsministeren og siger meget sagligt, at han selvfølgelig godt forstår, at man kan sætte et spørgsmålstegn ved det indirekte valg og drøfte det, og det havde nok været bedre med direkte valg, men nu må vi se at komme igennem. Heroverfor siger vi andre: bare hr. Orla Møller havde handlet, som indenrigsministeren her siger, så havde vi haft et bedre resultat.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Jeg tror ikke, hr. Maigaard behøver at have nogen som helst problemer med hensyn til mulige divergenser udvalgsformand og minister imellem. Vi har begge den principielle opfattelse, at direkte valg havde været rigtig, så dér skal man ikke forsøge at sætte et modsætningsforhold op. Når hr. Maigaard bruger udtrykket: „ministeren ville ikke“, så kan jeg selvfølgelig ikke hindre hr. Maigaard i at udtale sig, som hr. Maigaard synes, men sagen er, at der var ingen model for et slankeamt, som var bare nogenlunde acceptabel, og det fremgik også af udvalgets arbejde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om et hovedstadsråd.

§ 1

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af kapitel 2 §§ 2-10 *forkastedes* med 117 stemmer mod 20; 9 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 2, 3 og 5 betragtes som *bortfaldet* efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 1.

§§ 2-20, ændringsforslag nr. 4, § 21, således ændret, og §§ 22-25 *vedtoges uden afstemning.*

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om udligning i hovedstadsområdet.

Lovforslagets §§ 1-16 og dets overgang til tredje behandling *vedtoges uden afstemning.*

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om sygehusvæsenet. (Hovedstadsrådets opgaver inden for sygehusvæsenet).

Ændringsforslagene nr. 1 og 2, § 1, således ændret, og §§ 2 og 3 *vedtoges uden afstemning.*

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om regionplanlægning i hovedstadsområdet.

Ændringsforslagene nr. 1-3, § 1, således ændret, ændringsforslagene nr. 4-7, § 2, således ændret, ændringsforslag nr. 8 om indsættelse af en ny paragraf, ændringsforslagene nr. 9-11, § 3, således ændret, ændringsforslag nr. 12 om, at paragrafferne 4-7 udgår og erstattes af 6 nye paragraffer, ændringsforslag nr. 13, § 8, således ændret, §§ 9-11, ændringsforslag nr. 14 om en ny affattelse af § 12, § 12 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 15 angående en kapiteloverskrift, ændringsforslagene nr. 16 og 17, § 13, således ændret og §§ 14-17 *vedtoges uden afstemning.*

Ændringsforslag nr. 18 om, at § 18 udgår, *vedtoges uden afstemning*, hvorved § 18 betragtedes som forkastet.

Ændringsforslag nr. 19 og § 19, således ændret, *vedtoges uden afstemning.*

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om hovedstadsområdets kollektive personbefordring.

Ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af § 1, § 1 i den ændrede affattelse, ændringsforslagene nr. 2-4, § 2, således ændret, § 3, ændringsforslag nr. 5, § 4, således ændret, § 5, ændringsforslagene nr. 6-9, § 6, således ændret, ændringsforslagene nr. 10 og 11, § 7, således ændret, § 8, ændringsforslag nr. 12, § 9, således ændret, ændringsforslag nr. 13 og 14, § 10, således ændret, ændringsforslag nr. 15 og 16, § 11, således ændret, ændringsforslag nr. 17 og § 12, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages kl. 14, hvor vi begynder med dagsordenens punkt 22: Spørgsmål til ministrene.

Mødet udsat kl. 12.36.

Mødet genoptaget kl. 14.

Man gik først til dagsordenens punkt 22, nemlig:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Skovmand* til ministeren for kulturelle anliggender:

„Hvilke skridt agter ministeren at tage for at forbedre bibliotekernes muligheder for at vælge bøger på et rimeligt grundlag?“
(Spm. nr. 236).

Skriftlig begrundelse.

En række artikler i Bibliotek 70 og dagbladet Information har i den senere tid gjort opmærksom på, at Indbindingscentralen gennem sin anmeldervirksomhed (lektørdtalelserne) øver en højst utilfredsstillende

indflydelse på bibliotekernes anskaffelse af bøger.

Dels er mange af lektørdtalelserne så kortfattede, at anmeldernes personlige synspunkter kommer til at spille en uforholdsmæssig stor rolle. Dels risikerer en række bøger fra især mindre forlag overhovedet ikke at blive omtalt, hvilket betyder, at salget til bibliotekerne bliver meget beskedent.

Det er derfor nødvendigt, at der sker en forbedring af informationsvirksomheden over for bibliotekerne. Hvis Indbindingscentralen ikke vil gå ind på en udvidelse af sin anmeldelsesvirksomhed, må ministeren træffe de fornødne foranstaltninger. Det kan f. eks. ske ved en samordning af den anmeldelsesvirksomhed, der i øvrigt foregår, bl. a. i de større biblioteksvæsen, eller ved at foranledige, at alle større biblioteker får tilsendt eksemplarer af samtlige udkomne bøger.

Ministeren for kulturelle anliggender (*Niels Matthiasen*): Valg af bøger og andet materiale til folkebibliotekerne foretages ifølge bekendtgørelse om folkebiblioteker af den ledende bibliotekar under ansvar over for biblioteksudvalget og efter den af udvalget fastlagte materialevalgspolitik. Materialevalget er altså helt og holdent overladt til afgørelse i den enkelte kommune.

Med henblik på dette valg har der eksisteret forskellige former for centralt fremstillet bogvalgsvejledning, f. eks. lektørdtalelser, boglister og kataloger. Disse vejledninger er udarbejdet efter ønske fra bibliotekerne, de betales af kommunerne og bibliotekscentralen, og Indbindingscentralen udarbejder hovedparten af de eksisterende vejledninger. Retningslinjerne for vejledningernes form og omfang diskuteres løbende med bibliotekerne og på dertil regelmæssigt arrangerede møder.

Det har aldrig været hensigten, at et enkelt af de centralt fremstillede hjælpemidler skulle være absolut udslagsgivende i bogvalget. Anmeldelser i aviser og tidsskrifter anvendes og er uundværlige sammen med lektørdtalelserne. Hertil kommer, at det hører med til bibliotekarfaget at foretage bogvalg. Bibliotekarer uddannes i teori og praksis til at vælge bøger, og meget bogvalg foretages på grundlag af gennemlæsning, gennemsyn, viden om forfatterskaber og det

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

lokale behov. Bøger, der er optaget i den ugentlige bogfortegnelse, Det Danske Bogmarked, vil derfor under alle omstændigheder blive taget i betragtning i et stort antal biblioteker. Ethvert forlag kan ved at sende sine bøger til bogfortegnelsen sikre sig, at de bliver optaget.

Lektørdtalelserne er kortfattede bedømmelser af danske bøger, udarbejdet af bibliotekarer fra den selvejende institution Indbindingscentralen. Det er formålet at give en objektiv bedømmelse af en bogs egnethed til biblioteksbrug til støtte for det enkelte biblioteks bogvalg.

Det samlede antal nyudgivne bøger var i Danmark ca. 6.600 titler i 1972, og heraf udsendtes lektørdtalelser på ca. 1.700 titler. De bøger, som ikke anmeldes af Indbindingscentralen, er for en stor parts vedkommende titler, som på forhånd må antages at ligge uden for folkebibliotekernes interesse, f. eks. pjecer til undervisningsbrug, seriehæfter, videnskabelige afhandlinger osv.

Afgørelsen af, om en bog skal anmeldes af en lektør, træffes i Indbindingscentralen. Afgørende er vurderingen af, om der er forretningsmæssig baggrund for at tilbyde en indbinding til bibliotekerne.

Det ville være ønskeligt, om alle nyudgivne danske bøger kunne anmeldes. Det er imidlertid et økonomisk spørgsmål, om det kan lade sig gøre. I det nuværende omfang koster lektørdtalelserne 600.000 kr. om året, og en udvidelse vil medføre en kraftig forøgelse af denne udgift. Denne udgift måtte i givet fald nemlig afholdes enten af staten eller af kommunerne.

I øvrigt kan jeg oplyse, at problematikken vedrørende en udvidelse af anmeldervirksomheden er taget op i det af mig nedsatte udvalg, der har til opgave at undersøge vilkårene for produktionen, distributionen og brugen af bøger i Danmark.

Skovmand: Jeg takker ministeren for svaret.

Jeg vil gerne spørge i denne forbindelse, hvornår det af ministeren nedsatte udvalg kan komme med et resultat, for det forekommer mig, at den nuværende tingenes tilstand er så utilfredsstillende, at der meget gerne snart skulle ske noget. Det er lidt be-

klageligt, at rent kommercielle betragtninger, eller i hvert fald delvis kommercielle betragtninger, hos Indbindingscentralen, nemlig hvorvidt det kan betale sig at indbinde de pågældende bøger, kan føre til, at bøger, som i hvert fald i teorien kunne være udmærkede, ikke får den chance, de burde have. Jeg går ud fra, at ministeren og jeg kan være enige om, at det ønskelige ville være, at alle bøger får den samme chance i forhold til deres kvalitet.

Derfor vil jeg spørge ministeren, om der er mulighed for i den kommende tid eventuelt at overveje en omprioritering af den måde, man bruger pengene på: at man måske tager fra andre områder og så giver på en sådan måde, at det bliver muligt at få disse anmeldelser af alle bøger, som det er rimeligt bliver anmeldt, og at disse anmeldelser når ud ikke bare til de store biblioteker med deres uddannede folk, men når ud over det hele.

Lysholt Hansen: Jeg er som formand for Indbindingscentralen næsten nødt til lige at knytte et par bemærkninger til det spørgsmål, der er rejst her; ikke mindst vil jeg gerne sige, at der er ikke knyttet nogen form for hverken stats-, kommunale eller amtskommunale midler til Indbindingscentralen. Der er altså ikke ydet nogen form for støtte af nogen art, og derfor må dette foretagende, som altså har det ene formål at billiggøre bøgernes indbinding for bibliotekerne, anlægge et merkantilt synspunkt, nemlig at det kan bære sig.

Jeg må måske for en ordens skyld lige gøre opmærksom på, at vi meget gerne så — og det er jo blevet en selvejende institution fra 1. april i år — at vi kunne tage flere med, men det måtte så indebære, at ministeren var i stand til at skaffe midler, og jeg tror ikke, at nogen i dette ting i øjeblikket er villig til at stille midler til rådighed her til.

Måske må jeg også lige gøre opmærksom på, at da dette foretagende startede for 24 år siden, var indbindingsprisen 5 kr., nu er den 7 kr. 50 øre, og det har den været uændret i 7 år. Jeg gad nok vide, hvilket foretagende der kan klare det, men det har — og det må jeg erkende — bevirket, at man har måttet tage merkantile hensyn, som har

[Lysholt Hansen.]

gjort, at måske ikke alle de bøger er blevet anmeldt, som burde blive anmeldt.

Jeg vil altså bare understrege, at der er ingen penge af offentlige midler af nogen art i dette foretagende, og jeg kan tilføje, at vi har besluttet i bestyrelsen allerede ved det første møde — og det var 1. april, det blev et selvstændigt foretagende — at tage op til bedømmelse, om de kriterier, vi bruger, er de rigtige.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen): Jeg kan oplyse hr. Skovmand om, at det udvalg, der skal behandle bøgernes stilling i Danmark, blev nedsat for ca. 1 år siden; det skal behandle vilkårene for produktionen, distributionen og brugen af bøger i Danmark, altså et ret omfattende arbejde. Jeg har imidlertid indtryk af, at man er ved at nærme sig det tidspunkt, hvor vi kan forvente en betænkning; den vil formentlig komme engang i løbet af efteråret.

Skovmand: Jeg blev glædeligt overrasket over, at udvalget er i stand til at arbejde så hurtigt; det er jo en ret imponerende fart i forhold til det tidspunkt, det er blevet nedsat på, og det betyder selvfølgelig, at så kan der blive mulighed for at tage sagen op til den tid.

Jeg vil dog gerne bede ministeren i sine almindelige overvejelser af, hvilken bibliotekspolitik man skal føre, at have dette med i tankerne, for det, hr. Lysholt Hansen sagde, er jo fuldstændigt korrekt: man kan ikke forvente af en institution, der arbejder uden nogen form for støtte, at den kan lade være med at tage merkantile hensyn. Men spørgsmålet er, om man i en sektor, hvor den offentlige støtte alligevel løber op i meget store beløb, ikke gør klogt i at overveje, om det er rimeligt, at man netop på dette lille område ikke skal yde støtte måske fremfor på andre områder.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Moses Olsen* til ministeren for Grønland:

„Hvorledes har man i forbindelse med minelovgivningen, udnyttelseskoncessioner m. v. tænkt sig at sikre den lokale fastboende grønlandske befolknings rettigheder,

og hvordan og af hvem skal det afgøres, hvornår der er tale om lokale rettigheder?“ (Spm. nr. 228).

Skriftlig begrundelse.

Læser man „koncessionen til efterforskning og udnyttelse af visse mineralske råstoffer i et område ved Umanak“ igennem, er det yderst vanskeligt at få øje på nogen definition af ovenfor nævnte rettigheder. Eksempelvis har koncessionshaveren som led i sin efterforsknings- og udnyttelsesvirksomhed ret til at udnytte vandløb, indsøer og andre vandforekomster i koncessionsområdet. Som den sidste sætning i § 1 hedder det: „En betingelse herfor er dog, at ældre, bestående rettigheder ikke er til hinder herfor“.

Det er i høj grad i lokalbefolkningens interesse at få klarhed over, hvad myndighederne hidtil har betragtet som den lokale fastboende grønlandske befolknings interesser, samt i givet fald, hvilke foranstaltninger man vil kunne gribe til for at beskytte disse rettigheder.

Ministeren for Grønland (Knud Hertling): Den gældende minelov for Grønland forudsætter tilstedeværelsen af private brugsrettigheder, det være sig til byggegrunde, græsningsarealer, fiske- eller fangstpladser for den lokale fastboende befolkning, og der ydes beskyttelse for disse rettigheder. Meddelelsen af tilladelse til koncession skal således ske med respekt af bestående brugsrettigheder. Udøves virksomhed på en måde, der efter ministerens skøn frembyder fare for anden mands ejendom, kan det pålægges bevillingshaveren at indstille virksomheden helt eller delvis, indtil forholdet er afhjulpet. Nødvendiggør en minevirksomheds drift indgreb i andre tilhørende rettigheder, kan dette kun ske ved ekspropriation og i så fald kun mod fuld erstatning.

Dette er, hvad der allerede er nedfældet i den gældende lov, som jeg anser for fyldestgørende på dette punkt. Der har jo hidtil efter mineloven kun kunnet meddeles den ene udnyttelseskoncession, der er nævnt i begrundelsen for det stillede spørgsmål. På det begrænsede afsides beliggende område, som denne koncession omfatter, har der ikke været tale om nogen lokale rettigheder, der tilsidesættes ved minevirksomheden.

[Ministeren for Grønland.]

Jeg kan godt give hr. Moses Olsen medhold i, at det næppe for alle fremtidige udnyttelseskoncessioner kan afvises, at visse konfliktsituationer måtte kunne opstå. Det væsentlige må her være, at man på forhånd er opmærksom på mulighederne for, om der i det konkrete område findes lokale rettigheder, som kan kræve beskyttelse. Det kan her bemærkes, at Grønlands landsråd skal udtale sig om hver enkelt udnyttelseskoncession, inden koncession gives, og således bl. a. kan pege på forhold af denne art.

Yderligere kan man tænke sig, at de pågældende kommunalbestyrelser får lejlighed til at tilkendegive synspunkter vedrørende lokale forhold af betydning i denne forbindelse.

Det er svært på forhånd generelt at sige, hvilke rettigheder for lokalbefolkningen der i givet fald kan komme i konflikt med udnyttelseskoncessioner. Afgørende for mig er det, at der findes en retsbeskyttelse af sådanne rettigheder — i sidste instans en domstolsbeskyttelse — samt at der er mulighed for og vilje til ved meddelelsen af koncessioner på forhånd at tage sådanne rettigheder i betragtning.

Moses Olsen: Jeg takker ministeren for svaret og skal kun komme med et par bemærkninger dertil. Det, som ministeren henviste til, nemlig brugsretsområderne, er noget, som naturligt er forudsat i mineloven, og der ydes jo en god beskyttelse i det enkelte tilfælde.

Det, jeg kunne tænke mig at spørge om i denne omgang, er bestemmelserne for de områder, som ligger uden for de af ministeren nævnte såsom byggegrunde, fåreholdsområder osv., altså de områder, hvor der ikke er nogen bebyggelse, eller hvor der ikke bor nogen. Hvad er efter minelovens fortolkningsmuligheder beskyttelse for fangstpladser f. eks., hvor der ikke bor nogen, traditionelle fangstpladser? Efter min hukkommelse har man normalt ikke nogen brugsret til en fangstplads, og hele dette spørgsmål om ejendomsretten til land og vand i Grønland er efter min mening temmelig uafklaret, selv om man på grundlag af kgl. anordning af 1935, tror jeg nok, i mineloven har påstået, at det drejer sig om statens ejendom. Jeg ville meget gerne høre

nærmere om, på hvilken måde man beskytter disse ubeboede områder, og på hvilket grundlag man kan tænke sig en eventuel erstatning givet.

Ministeren for Grønland (Knud Hertling): Hvis jeg forstår hr. Moses Olsen ret, går det sidste spørgsmål ud på, hvad man vil gøre med fangstpladser, der i og for sig ikke er undergivet en brugsret. Dertil vil jeg gerne svare, at hvis det drejer sig om fangstpladser, særlig ynglepladser, vil beskyttelsen ligge i, at der ikke vil blive givet tilladelse til koncession for sådanne områder.

Med hensyn til det andet, hele spørgsmålet om ejendomsretten til jorden i Grønland, tror jeg nok, vi skal spare folketingset for den diskussion i dag, for det er et omfattende spørgsmål.

Jeg kan altså sige, at mineloven giver beskyttelse for alle de områder, hvor vi taler om brugsrettigheder i stedet for ejendomsrettigheder.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Kaj V. Andersen* til justitsministeren:

„Hvilke foranstaltninger agter ministeren at træffe for at skærpe kontrollen med anvendelse af forsøgsdyr til smertevoldende forsøg i henhold til loven af 1953?“

(Spm. nr. 230).

Kaj V. Andersen: Forskere er formentlig rent menneskeligt beskafne som andre danskere. Nogle nærer stor kærlighed til dyr og vil altid handle i overensstemmelse med dette; andre sætter tid, penge, effektivitet, eventuelt videnskabelig prestige højere. Og det er selvfølgelig navnlig med henblik på denne sidste forskergruppe, man overhovedet lovgiver om beskyttelse af forsøgsdyr, som man f. eks. gjorde det for 20 år siden i lov nr. 93 af 31. marts 1953 om anvendelsen af forsøgsdyr, hvori man bl. a. slår fast, at dyrene skal bringes i narkose inden indgrebene og aflives før opvågningen eller, hvis forsøget kræver opvågningen, før smerten ophører, at man da tager alle smertestillende midler i brug, således at forsøget både lykkes og dyret skånes mest mulig og derefter aflives human. Eller — og dette er vigtigt — at man skønner forsøget så betydningsfuldt, at dyret ikke bedøves forinden, men

[Kaj V. Andersen.]

at loven så kræver en skriftlig ansøgning til det udvalg, som ministeriet her har anbragt i en meget vigtig kontrolposition.

Mit spørgsmål er da dette: hvorfor har ministeriet ikke taget noget initiativ i anledning af, at dette udvalg i rapporterne for 1970-71 og 1972 lakonisk meddeler, at ingen ansøgninger er fremkommet i de pågældende kalenderår i henhold til § 2, stk. 3, altså ansøgninger om tilladelse til forsøg helt uden narkose. Eller hvorfor har det ikke bekymret ministeriet, at dette udvalg ikke har arbejdet effektivt, siden den såkaldte bensanering fandt sted for efterhånden længe siden? Er det virkelig meningen, at disse dyr skal undgælde for, at vi dengang tilfredsstillede vælgerne?

Den fine guldalderdigter Carsten Hauch, som længst er glemt i dette støjende og vulgære samfund, talte engang om dyrets dunkle liv, for hvilket menneskene er evigt ansvarlige. Så langt skal jeg ikke forpligte den højtærede minister, blot med et ønske om et svar.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Efter de spørgsmål, der nu er stillet, tror jeg nok, det er nødvendigt, at jeg lige fortæller, hvad det spørgsmål, der er bragt over til mig, lyder på. Det lyder således:

„Hvilke foranstaltninger agter ministeren at træffe for at skærpe kontrollen med anvendelse af forsøgsdyr til smertevoldende forsøg i henhold til loven af 1953?“

Som der rigtigt gøres opmærksom på i denne formulering af spørgsmålet, er dette følelsesladede område lovbestemt, og jeg vil da i besvarelse heraf gerne sige, at kontrollen med den forsøgsvirksomhed på dyr, som udføres i medfør af lov om dyrs anvendelse ved biologisk forskning og sygdomsbekæmpelse foretages af et udvalg, der er nedsat af justitsministeriet. Udvalget består ifølge § 7 af et medlem udpeget af Københavns universitets lægevidenskabelige fakultet, et medlem udpeget af Århus universitets lægevidenskabelige fakultet, et medlem udpeget af den kongelige veterinær- og landbohøjskoles undervisningsråd, et medlem, fortrinsvis en læge eller dyrlæge, udpeget af justitsministeriet efter indhentet erklæring fra dyrebeskyttelsesforeningerne, og en re-

præsentant for justitsministeriet, som er udvalgets formand.

Udvalget gennemgår hvert år de journaler, som de ansvarlige for forsøgene skal føre, og som indeholder detaljerede oplysninger om forsøgene. På grundlag af journalernes indhold kontrollerer udvalget, om lovens bestemmelser er overholdt. Udvalget foretager endvidere inspektionsrejser, normalt 8-10 dage årlig, og besigtiger de lokaliteter, hvor dyrene befinder sig, og hvor forsøgene udføres.

Det er min opfattelse, at denne kontrolvirksomhed, som den normalt finder sted, på helt betryggende måde sikrer, at de strenge betingelser, loven stiller for dyreforsøg, bliver overholdt, herunder også de betingelser, som spørgeren nævnte i de bemærkninger, han nu fremførte fra talerstolen.

Når dette er sagt, må det imidlertid erkendes, at der netop på det sidste har været visse problemer med afviklingen af udvalgets arbejde, nemlig siden bensanerungen, som spørgeren nævnte det. Dette skyldes, at det hidtidige honorar til udvalgets medlemmer i forbindelse med honorargennemgangen er bortfaldet. Efter henstilling fra justitsministeriet har udvalgets medlemmer fortsat deres arbejde, således at man netop for tiden er ved at gennemgå journalerne for 1972. Derimod er der siden honorarets bortfald kun i et enkelt påtrængende tilfælde foretaget inspektion. Justitsministeriet har arbejdet stærkt på at få udvalgets arbejde genoptaget i fuldt omfang. For så vidt angår dyreværnsforeningernes repræsentant, der dog aldrig har betinget sit arbejde i udvalget af vederlag, har økonomi- og budgetministeriet og lønningsrådet principielt tiltrådt, at der ydes vederlag. Udkast til skrivelse herom til finansudvalget er forelagt økonomi- og budgetministeriet, således at sagen snarest kan forelægges finansudvalget.

Med hensyn til de 3 medlemmer fra universiteterne og landbohøjskolen har der været ført en række forhandlinger, der er endt med, at Akademikernes Centralorganisation har erklæret sig indforstået med, at hvervenerne udføres som tjenstligt arbejde mod, at det undersøges, om en omklassificering af de pågældende stillinger kan finde

[Justitsministeren.]

sted. Undervisningsministeriet, hvorunder de tjenestemandstillinger hører, som beklædes af universiteternes og landbohøjskolens udvalgsmedlemmer, har derefter over for økonomi- og budgetministeriet anbefalet, at der sker en omklassificering af stillingerne.

Ingen kan mere end jeg beklage det uundgåelige afbræk, der har været voldt i udvalgets ellers fortræffelige arbejde. Imidlertid er der altså nu gode udsigter til, at problemerne kan blive løst i meget nær fremtid.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Jeg gør opmærksom på, at taletiden er 3 minutter for ministre.

Kaj V. Andersen: Jeg takker ministeren for svaret, som jeg så i første omgang må finde tilfredsstillende, som det hedder; det er det nu imidlertid ikke.

Jeg har også haft lejlighed til — og det var ikke særlig lystigt — at gennemgå 3 års journaler af denne art; hvis det er det eneste arbejde, dette udvalg har udført i en længere periode, vil jeg betragte den kontrol som værende meget, meget odøs i ordets værste betydning. Det er inspektionen, de uanmeldte besøg, som loven også taler om, der må være langt det vigtigste i denne sammenhæng.

Endvidere er jeg vidende om, at ministeren har fået adskillige henstillinger både fra dyrebekyttende organisationer og fra en række privatpersoner om en revision af denne lov, denne 20 år gamle lov; det er forbløffende, at den ikke for længst er blevet revideret. Ministeren taler om strenge bestemmelser; jeg synes ikke, de er hverken særlig strenge eller virker særlig effektivt, jeg synes navnlig, det er meget betænkeligt, at en hel del tilladelser til disse dyreforsøg så at sige udliciteres af de ansvarlige til en række private, til dels kommercielle, laboratorier, hvor jeg forestiller mig at kontrollen med disse forsøg er mere end lempelig.

Jeg skal derfor bede ministeren svare her i salen på det direkte spørgsmål, om det er ministerens hensigt at tage initiativet til en

snarlig revision af denne gammeldags og utidssvarende lov.

Elmholt: Jeg vil gerne følge hr. Kaj V. Andersens spørgsmål op med en beklagelse af, at kontrollen nu desværre har været sat ud af funktion i et års tid. Det kan selvfølgelig glæde, at man fra ministeriets og fra justitsministerens side er klar over denne mangel og nu er parat til at sætte alle gode kræfter ind på at råde bod herpå.

Men jeg er i besiddelse af et brev, som justitsministeriet har sendt til Landsforeningen Forsøgsdyrenes Værn, hvor man skriver, at spørgsmålet om brugen af levende dyr til eksperimentelle og industrielle formål for tiden behandles af en ekspertkomité under Europarådet, og hvori det videre hedder, at justitsministeriet finder, at spørgsmålet om revision af loven bør afvente udfaldet af dette arbejde.

Derfor vil jeg bede ministeren, når han nu svarer hr. Kaj V. Andersen på det spørgsmål, hr. Kaj V. Andersen stillede, om han da vil tage dette med i sin besvarelse. Det er selvfølgelig mit meget inderlige håb, at den lille krølle, man slår på sagen med henvisning til Europarådet, ikke skal forsinke dette arbejde, som jeg finder er meget vigtigt, og som jeg finder kræver en hurtig løsning.

Jeg så for nylig en lille tryksag skrevet af lektor Hans Hvass fra Foreningen til Dyrenes Beskyttelse. Det var et radioforedrag, han havde holdt i 1962, altså for mere end 10 år siden, og deri siger lektor Hvass, at allerede på dette tidspunkt var der så meget materiale indhøstet, at det var påkrævet at få en revision af loven. Nu er der altså gået 10 år siden; den tekniske udvikling har sandelig redet hurtigt i dette tidsrum. Jeg håber, regeringen sætter alle sejl til, for at vi kan få denne lov revideret hurtigst muligt.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): I besvarelse til begge spørgerne må jeg nok have lov at sige, at det ikke er rimeligt at sige, at kontrollen er sat ud af funktion.

[Justitsministeren.]

Når det drejer sig om revision af loven, må den første betingelse være, at vi får den til at fungere, men grunden til, at den ikke fungerer helt tilfredsstillende — for det erkender jeg, det har jeg sagt i mit første svar og det betyder ikke, at kontrollen er sat ud af funktion — er den såkaldte brensning. Til trods for denne brensning har vi alligevel formået at få nogle af medlemmerne, herunder specielt formanden, sekretariatet og forskellige andre til at påtage sig dette arbejde. Der har i enkelte tilfælde været foretaget de eftersyn, som vi har ønsket at foretage, og som gerne skulle foregå noget hyppigere.

Derfor kommer, at vi naturligvis, inden vi går i gang med en revision af loven, må have den til at fungere, som den skal, men vi må også prøve på at få den til at harmonere med den lovgivning, som vi må vente bliver resultatet af de overvejelser, der sker inden for Europarådet.

Men hvis det er sådan, at der kan fremsættes forslag om forbedringer, kan jeg sige på justitsministeriets vegne, at vi er meget lydhøre over for forslag om en forbedring af den gældende lovgivning. Men jeg tror, det er for tidligt at kritisere loven, fordi den midlertidigt har været udsat for lammelse på et enkelt punkt og også kun på et enkelt punkt.

Kaj V. Andersen: Jeg kan ikke være enig med den højtærede justitsminister i, at det skulle være for tidligt at kritisere en lov, der er 20 år gammel, og som altså på det seneste har været behæftet med disse vanskeligheder, vi nu har fået beskrevet.

Men jeg takker for ministerens tilsagn om at ville medvirke ved en revision af denne lov. Jeg ved, at mange mennesker nu noterer sig dette, og ministeren kan være forvisset om, at dette løfte vil ministeren blive holdt fast på.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hans Toft* til finansministeren: „Hvilke planer har regeringen om forhøjelse af formueskattegrænsen, så virkningerne af den 15. almindelige vurdering afbødes?“ (Spm. nr. 232).

Hans Toft: Ved tidligere ejendomsvurderinger har det været kutyme, at formueskattegrænsen er blevet hævet således, at virkningerne af vurderingen er blevet afbødet. Sidst skete det i 1969, hvor der skete en forhøjelse af grænsen fra 200.000 kr. til 300.000 kr. og en nedsættelse af promillen fra 11 til 9.

Vi står nu over for den 15. alm. vurdering, som efter alt at dømme vil betyde stigninger i vurderingen på landsbasis på omkring 40 pct. eller mere. Hvis ikke der allerede i indeværende kalenderår tages hensyn hertil i form af ændring af reglerne om formueskatning, betyder det, at mange tusinde borgere, der i dag sidder gældfrit eller næsten gældfrit i deres huse, nu bliver formueskattepligtige. Det betyder samtidig, at mange andre ligeledes på grund af vurderingen vil få en kraftigt stigende formueskat at skulle betale. Det kan ikke være rimeligt, at disse mennesker, hvoraf en stor del er pensionister uden anden indtægt end folkepensionen, nu skal til at betale formueskat, fordi deres hus bliver højere vurderet. Det kan blive en stor belastning for disse mennesker, som det kan blive det for andre, der allerede i dag betaler formueskat.

Det er første gang efter kildeskattelovens ikrafttræden, at vi står over for dette problem med den højere vurdering set i relation til formueskatningen. Virkningerne af den 15. alm. vurdering vil derfor denne gang blive, at den stigende formueskatning, som vil blive resultatet, hvis intet ændres, tillige vil give sig udtryk i betydelige restskatter. Sådan forholder det sig, fordi den 15. alm. vurderings virkninger på det punkt gælder allerede for indeværende år, altså for 1973.

Tager man et hus, som i dag er vurderet til knap 300.000 kr., og regner med en forhøjelse på ca. 50 pct., hvad der vel ikke er unormalt, vil dette betyde, at denne husejer kan forvente en restskat alene på grund af vurderingen på ca. 1.400 kr. Det kan vist siges at være en ubehagelig overraskelse, der venter befolkningen, når de kommer til selvangivelsestidspunktet, hvis ikke der forendes foretages ændringer.

Jeg forventer, at dette vil ske, og jeg forventer også, at finansministerens svar til mig vil blive positivt.

Finansministeren (Grünbaum): Den skattefrie formuegrænse er for tiden 300.000 kr., og formueskatten udgør 9 promille af den del af den skattepligtige formue, der overstiger disse 300.000 kr. Det er rigtigt, som det blev sagt af hr. Hans Toft, at der plejer at blive foretaget en regulering i forbindelse med vurderingerne. Det har jeg tidligere meddelt, så det kan ikke være nogen nyhed. Jeg har tidligere oplyst, at det er regeringens hensigt at søge den skattefrie formuegrænse forhøjet efter den 15. alm. vurdering.

Jeg vil dog gerne benytte lejligheden til at understrege, at der ikke bliver tale om nogen almindelig lempelse i selve formueskatten. I modsætning til indkomstskatten og forbrugsafgifterne er den samlede formueskat steget meget lidt i de senere år, og ifølge regeringens spareplan, som hr. Hans Toft vel kender, vil der blive fremsat forslag om en forøgelse af formueskattens provenu med ca. 100 mill. kr.

Der er endnu ikke taget stilling til, hvorledes forslaget til nye udskrivningsregler for formueskatten skal udformes. Det må vente, til vi har bedre overblik over, hvor meget de nye ejendomsværdier vil forøge de skattepligtige formuer med. Forslag herom, som naturligvis så også skal omfatte forhøjelsen af den skattefrie bundgrænse på 300.000 kr. til et eller andet beløb, som jeg ikke nærmere kan angive i dag, vil naturligvis blive forelagt for folketingets skatte- og afgiftsudvalg i begyndelsen af september måned sammen med regeringens forslag til indkomstbeskatning for 1974. Der kommer altså et forslag om en regulering opad af den skattefrie bundgrænse.

Hans Toft: Jeg kan takke for et positivt svar med hensyn til vurderingen i hvert fald. Nu vil finansministeren ikke sige noget beløb, men jeg kan vel spørge ud fra principperne så, om finansministeren vil sørge for, at den skattefrie bundgrænse reguleres på en sådan måde, at den nye vurdering ikke i sig selv giver en forøget formuebeskatning.

Finansministeren (Grünbaum): Man vil tilstræbe, at der for den del af formuerne, der ligger nede omkring de 300.000 kr., ikke

sker noget, altså at det formueskattefrie beløb bliver sat tilsvarende op.

Nu nævnte hr. Hans Toft selv spørgsmålet om parcelhusene, og det er vel nok en væsentlig grund til, at vi har dette særlige skattefrie beløb på det niveau, som vi har det. Vi har altså taget hensyn til netop parcelhusene i forbindelse med ansættelsen af det skattefrie beløb, og det vil vi også gøre denne gang. Man skal jo huske på, at det er nettobeløbet, vi taler om. Der kan godt være tale om et hus til 600.000 kr., som der er gæld i, så der er en nettoformue på 300.000 kr., som så er skattefri, men det vil altså blive reguleret opad.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Kristine Heltberg* til finansministeren:

„Hvorledes agter ministeren at sikre, at kommunerne ikke opkræver kirkeskat af fremmedarbejderne?“

(Spm. nr. 235).

Skriftlig begrundelse.

Da fremmedarbejderne ikke er danske statsborgere og som regel heller ikke protestanter, er det klart, at de ikke er forpligtet til at betale kirkeskat. Imidlertid er praksis i de enkelte kommuner på dette punkt stærkt varierende, idet visse kommuner afkræver kirkeskat uden videre, mens andre giver tilstrækkelig information. Det ville være værdifuldt, om man, f. eks. ved hjælp af et cirkulære, kunne sikre, at fremmedarbejderne blev informeret på dette punkt og ikke på grund af manglende information var med til at finansiere en kirke, som de aldrig har været medlemmer af.

Finansministeren (Grünbaum): Som det er anført i begrundelsen for det stillede spørgsmål, er det kun medlemmer af folkekirken — naturligvis, kan man sige — der skal betale kirkeskat, og det gælder også for fremmedarbejdere. De skal kun betale kirkeskat, hvis de er optaget i folkekirken.

For de fremmedarbejdere, der under et tidligere ophold her i landet, har været medlemmer af folkekirken — det er der en del tilfælde af — gælder det dog, at de udtrykkelig må tage forbehold, når de kommer igen, hvis de vil stå uden for folkekirken.

Ved optagelsen i folkeregistret ved indrej-

[Finansministeren.]

sen anføres eventuelt medlemskab af folkekirken, og fra folkeregistret sker der indberetning til det centrale personregister. Denne indberetning går så videre til skatteyderregistrene. Selve systemet er altså bygget således op, at de fremmedarbejdere, der ikke ønsker at være medlemmer af folkekirken, heller ikke efter systemet skulle komme til at betale kirkeskat. Men selvfølgelig kan der begås fejl, selv om det ikke bør ske.

Jeg har ikke selv noget kendskab til, at der er kommuner, der, som det er anført i begrundelsen for spørgsmålet, uden videre afkræver fremmedarbejderne kirkeskat. Hvis vi kan få oplyst, hvilke kommuner det drejer sig om, vil vi naturligvis tage spørgsmålet op. Det er en fejl, og det er en fejl, der skal rettes.

Så bliver der efterlyst en vejledning, så fremmedarbejderne kan få en fornøden orientering om, at de ikke skal betale kirkeskat, hvis de ikke er medlemmer af folkekirken.

Skattedepartementet har udarbejdet en sådan vejledning for fremmedarbejderne, hvori det udtrykkeligt i starten anføres, at man kun skal betale kirkeskat, hvis man er medlem af folkekirken. Denne vejledning, der er oversat til en række sprog, er udsendt til kommunerne og endvidere efter anmodning til en hel del firmaer, så området skulle være dækket, men jeg er naturligvis klar til, hvis spørgeren mener, at der alligevel i et betydeligt omfang sker fejl, på en eller anden måde at foretage en henvendelse til kommunerne herom.

Kristine Heltberg: Jeg vil gerne takke ministeren for svaret, og jeg er fuldstændig klar over, at der tilsyneladende er sørget for at undgå denne lidt komiske fejl med den muhamedanske fremmedarbejder, der skal støtte den danske folkekirke.

Men af de oplysninger, jeg har fået fra forskellige vælgere, der bistår fremmedarbejdere ved løsningen af deres forskellige problemer, fremgår det, at det alligevel synes at ske i mange tilfælde, at en kommune formodentlig af glemsomhed, eller hvad det kan være, påligner kirkeskat, uanset at den pågældende er fremmedarbejder og ikke medlem af folkekirken. Der må åbenbart

være noget, der er undgået nogle af kommunernes opmærksomhed, og jeg vil derfor være tilbøjelig til at mene, at dette måske var et egnet tidspunkt til at gøre kommunerne opmærksomme på, at de så at sige skal glemme, at den pågældende også selv må være interesseret i at gøre opmærksom på, at han ikke er medlem af folkekirken, og indtage en hjælpende holdning, fordi fremmedarbejderne står fremmede over for dansk skik og måske også over for vores syn på kirker, religionsfrihed o. lign. og måske ikke altid selv rigtig tør gøre deres stilling klar og understrege, at de vil være fri for at betale kirkeskat.

Jeg vil gerne spørge, om ministeren kan tilslutte sig, at det måske var hensigtsmæssigt at komme med et cirkulære til kommunerne i den sag.

Finansministeren (Grünbaum): Efter skattedepartementets opfattelse skulle der ikke være nogen større grund til det, men når spørgsmålet er rejst her i folketinget, vil jeg gerne på den givne foranledning sørge for, at der på en eller anden måde går en meddelelse ud til kommunerne, hvori man beder dem være opmærksomme på, at fremmedarbejderne ikke kommer til at betale kirkeskat, når de ikke er medlemmer af folkekirken.

Johan Nielsen: Ja, det er noget, som jeg længe har haft på hjerte, og dette spørgsmål foranlediger mig til at tage det frem.

Jeg vil gerne spørge den højtærede finansminister, om han ikke mener, at det er lidt diskriminerende for folkekirken, at nogen kan være fri for at betale skat til den. Folkekirkens medlemmer kan ikke melde sig ud af det kgl. teater, de kan ikke undlade at betale til ting, som det strider mod deres inderste overbevisning at betale til.

En af grundene til, at jeg berører dette spørgsmål nu er, at jeg har fået en masse henvendelser i anledning af svangerskabsloven, og man har spurgt mig, om det ikke kan opføres i mit civilregister, at jeg ikke kan være med til at betale til mord. Jeg har forklaret, at dette samfund er så demokratisk, at man er nødt til at betale til alt undtagen til folkekirken, den behøver man ikke at betale til. Selvfølgelig mener jeg, at alle de andre trossamfund skulle have de samme

[Johan Nielsen.]
rettigheder, det skulle være en naturlig ting i en demokratisk stat præget af en vis socialisme, at alle støttede alle.

Finansministeren (Grünbaum): Det er et lidt vanskeligt spørgsmål for mig at svare på, det er vel ikke sådan rigtig et finansministerspørgsmål og -svar. Men jeg har — det vil jeg gerne sige rent personligt — den modsatte opfattelse af den, hr. Johan Nielsen har givet udtryk for. Jeg synes ikke, det er diskriminerende for folkekirken, at nogen kan melde sig ud, tværtom. Jeg synes netop, det er udtryk for en ligestilling, at den enkelte borger selv kan bestemme, om han vil være med til at støtte folkekirken eller et andet trossamfund, og hvis man skulle drage den fulde konsekvens af dette synspunkt, skulle det være op til hver især at støtte netop den kirke eller det trossamfund han ville være medlem af, sådan at der slet ikke fra staten blev ydet noget beløb til det, vi nu kalder for folkekirken. Det kan man vel også kalde for en slags ligestilling, men vi har vel en forskellig opfattelse af det spørgsmål.

Kristine Heltberg: Selv om der selvfølgelig stadig væk kan være et og andet, der taler for det gamle princip: *cujus regio, ejus religio*, vil jeg håbe, at ministeren på dette punkt vil tænke venligt på fremmedarbejderne og i hvert fald helt uanset denne principielle debat hjælpe dem til at blive fri for at støtte noget, som er i strid med deres samvittighed, som kan være opbygget på en muhamedansk eller en græsk-ortodoks eller en anden religiøs overbevisning.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Jette Boutrup* til ministeren for udenrigsøkonomi:

„Hvad agter ministeren at gøre for, at EF-dokumenter, som f. eks. Kommissionens forslag til Rådsvedtagelse, bliver oversat til dansk på et tidligere tidspunkt, end det er tilfældet nu?“

(Spm. nr. 234).

Skriftlig begrundelse.

Teksterne til de forslag til Rådsvedtagelser, som EF-Kommissionen fremsætter, og

som ministeren i henhold til den den 1. februar 1973 vedtagne dagsorden sender til folketingssekretariatet, kunne af folketingets bibliotek kun fremskaffes på fremmede sprog. Som det også fremgik under markedsdebatten forleden, er mange medlemmer af den opfattelse, at der går alt for lang tid, før EF-dokumenterne foreligger på dansk.

Ministeren for udenrigsøkonomi (Ivar Nørgaard): Vi har til stadighed været i kontakt med EFs institutioner om problemerne i forbindelse med oversættelse af EF-dokumenter til dansk. Jeg havde i februar en samtale med kommissær Borschette, som har ansvaret for disse spørgsmål i Kommissionen, og jeg fremhævede ved den lejlighed de utilfredsstillende forhold, der rådede med hensyn til oversættelse til dansk. Herefter har Kommissionen forsøgt at forbedre forholdene, og nu ligger det sådan, at af ca. 200 dokumenter indeholdende Kommissionsforslag, som Kommissionen har fremsat fra midten af marts til begyndelsen af maj, foreligger nu ca. halvdelen oversat til dansk.

Som spørgeren gør opmærksom på, er situationen stadig utilfredsstillende. Jeg har derfor på ny rejst spørgsmålet over for kommissær Borschette, da han aflagde besøg i Danmark i fredags. Tidligere har vi anmodet den faste EF-repræsentation i Bruxelles om over for Kommissionen og Ministerrådets sekretariat at understrege, at der må træffes yderligere foranstaltninger for at sikre, at EF-dokumenterne hurtigere end nu foreligger på et acceptabelt dansk. Bl. a. har vi foreslået følgende praktiske løsninger: for det første at søge bevillingsmæssig dækning for at øge antallet af noredede stillinger for danske oversættere. I øjeblikket er der 10-15 oversættere i Rådssekretariatet og godt 20 i Kommissionens danske oversættersektion. For det andet at gennemføre en særlig uddannelse af oversættere til dansk ved et sproginstitut i Frankrig. For det tredje i højere grad end hidtil at anvende de ca. 80 danske free lance-oversættere, som meldte sig efter de samtaler, vi havde i begyndelsen af februar. Og for det fjerde at undersøge, om oversættelse til dansk kan fremskyndes ved, at man i højere grad oversætter fra engelske tekster.

Under min samtale med Borschette i fre-

[Ministeren for udenrigsøkonomi.]

dags, gav han tilsagn om energisk at arbejde videre med disse problemer; men vi må jo erkende, at det er en ny situation, Kommission er stillet over for, efter at Danmark er blevet medlem, og man må også erkende, at vi ikke tilskyndede Kommissionen til at ansætte folk, der kunne oversætte fra skandinavisk til fremmede sprog og fra fremmede sprog til skandinavisk, før folkeafstemningen var overstået. Det mente vi ikke at vi burde gøre. Kommissionen fulgte en særlige forsigtig ansættelsespolitik indtil folkeafstemningen, og det mener jeg var en rigtig politik, men det har selvfølgelig haft den eftervirkning, at der nu må gå en vis tid, før vi kan få det i orden. Vi gør, hvad vi kan, og vi beklager, at man ikke er kommet længere.

Jette Boutrup: Jeg vil gerne takke ministeren for svaret, selv om indholdet af det var, som jeg havde ventet. Det var fuld af god vilje, men denne gode vilje kunne altså ikke udmøntes i handling på grund af tekniske vanskeligheder. Det finder jeg ikke rigtig, at nogen kan være tilfredse med. Markedsministeren har også gennem mange år regnet med, at vi blev medlemmer, og vi modstandere har ikke forspildt nogen chance for at udtrykke vores skepsis over for virkningerne af medlemskabet.

Jeg forstår godt ministerens tilbageholdenhed med hensyn til at komme med ansættelsesbevillinger, før resultatet lå klart den 2. oktober, men med de nuværende tilstande må det være helt klart, at vort demokrati, hvis vi skal fortsætte på den måde, som det er nu, faktisk langsomt er ved at gå i forfald. Vi kan ikke få forslagene på dansk, vi ved ikke, hvilke tidsfrister der er til at gøre indsigelser i, og sidst men ikke mindst har den menige borger ikke mulighed for at komme i besiddelse af de forslag, der fremlægges fra EFs side, bl. a. på grund af den dårlige pressedækning.

Vi får som følge heraf ingen deputationer; kort sagt, den demokratiske beslutningsproces, vi er vant til, finder ikke sted. Det vil i høj grad være ønskeligt, at alle de forslag, der fremsættes fra EFs side, får en lige så omhyggelig behandling her i folketinget som vore egne forslag. Sker dette ikke, vil be-

folkningen med fuld ret kunne komme og sige, at der bliver handlet hen over hovedet på dem.

Jeg vil gerne spørge, hvad ministeren har i sinde at stille op mod denne meget udemokratiske tilstand, som vi befinder os i.

Per Dich: Det, der kalder mig op, er noget, udenrigsøkonomiminister Ivar Nørgaard sagde om en mulighed for oversættelse fra f. eks. engelske tekster. Nu ved jeg, at både udenrigsøkonomiministeren og jeg har fulgt forskellige sprogkurser og derfor er i stand til at forstå, eller gør i hvert fald forsøg på at forstå, hvad der står i disse ejendommelige dokumenter, man modtager fra De europæiske Fællesskaber. Men jeg synes, erfaringerne med hensyn til at oversætte fra andre sprog end det, som vel egentlig hele tiden trods alt regnes som hovedsproget i EF, nemlig fransk, ikke er så gode.

Jeg mindes f. eks., at statsministeren vendte hjem fra et topmøde i Paris og havde skrevet under på en topmødeerklæring, som ikke forefandt på dansk, men på fransk og engelsk. Dagen efter bragte Berlingske Tidende en oversættelse af denne erklæring, som afveg ganske betydeligt på nogle punkter fra en oversættelse af samme erklæring, som kom fra udenrigsministeriet. Årsagen var den, at Berlingske Tidendes oversættelse beroede på den engelske tekst, mens udenrigsministeriets beroede på den franske tekst. Jeg synes, det er betænkeligt, også i forbindelse med det, som for mig efterhånden i nogen grad kommer til at virke som et illusionsnummer, nemlig den fortegnelse, som tingets medlemmer efter fælles overenskomst herinde regelmæssigt modtager over de løbende EF-sager, så meget mere som der i disse sager er en lang række meget vigtige punkter, som vi dermed ikke kan regne med at offentligheden bliver ad- viseret om.

Ministeren for udenrigsøkonomi (Ivar Nørgaard): Jeg kan være enig i, at beklage, at man fortsat har en dårligere pressedækning af, hvad der foregår i fællesmarkedet, end af hvad der foregår så mange andre steder. Jeg ved såmænd ikke, om den er så meget dårligere end pressedækningen af, hvad der foregår her i folketinget. Man ple-

[Ministeren for udenrigsøkonomi.]

jer jo at sige, at hvis man skal have en hemmelighed bevaret, så skal man fremlægge den her i folketinget.

Men jeg vil godt rette en misforståelse. Der er ikke tale om, at alle de forslag, Kommissionen udarbejder, skal behandles på samme måde som et lovforslag her i folketinget, alene af den grund at man om en række Kommissionsforslag ved, at de aldrig vil blive vedtaget, fordi der på forhånd er modstand mod dem. Det ville nok være lidt vidtgående at åbne for deputationer f. eks. vedrørende sådanne forslag, som f. eks. vi selv gik imod, og som vi vidste, franskmændene gik imod. Der kan formentlig kun være rimelighed i at få en alvorlig debat om ting, som man har en vis formodning om vil blive til noget, der kan vedtages af Ministerrådet. Og her ligger det sådan, at vi vil drage omsorg for, at vi ikke vedtager ting, der er foreslået af Kommissionen, i Ministerrådet, uden at teksterne til disse forslag har været gennemarbejdet i folketingets markedsudvalg, hvorfra det så også kan komme ud til offentlig debat. Jeg vil understrege, at alle de papirer, der ikke er fortroligt-stemplet — og så godt som alle papirer, der bliver udleveret til folketingets markedsudvalg, er ikke fortroligt-stemplet — går direkte til pressen.

Til hr. Per Dich vil jeg sige, at det er rigtigt, at erfaringerne fra oversættelse fra engelsk ikke altid er lige gode, fordi originaludformningen har været på fransk, og er der et lille sving i oversættelsen til engelsk, bliver dette sving måske større, når det skal gå over fra engelsk til dansk. Men da må vi jo vælge, og det er trods alt kun de sproglige finesser, der kan have betydning i denne sag. Det kunne jo være af betydning, at vi fik sikret en såkaldt råoversættelse, så man her i landet havde så godt som alt på dansk. Hvis det kan lade sig gøre at få det ved at tage det på engelsk først og så sikre, at man bagefter får den officielle oversættelse af originalteksten, er det vel at gøre os selv og folketinget en tjeneste. Det er det, vi vil forsøge.

Jette Boutrup: Det er muligt, at der er en hel række forslag, som regeringen måske har haft kendskab til ikke ville blive vedtaget nogen sinde, og derfor mener ministeren, det

vil være urimeligt, at vi skal sidde og beskæftige os med den slags ting hernede.

Jeg vil gerne spørge, hvilken garanti regeringen har for, at der ikke pludselig sker et omsving, at noget pludselig bliver vedtaget, som vi ikke har haft nogen indflydelse på. Jeg har forhørt mig i justitsministeriets lovkontor, og det er mit absolutte indtryk, at der foregår ikke nær den samme kontrol med de forslag der kommer fra EF's side, som der gør med de danske.

Ministeren for udenrigsøkonomi (Ivar Nørgaard): Jeg tror, at det, man her tænker på, er direktiverne og ikke Kommissionsforslagene. Jeg kan være enig i, at det er overordentlig vigtigt, at det, der har direkte retsvirkning her i landet, bliver behandlet med samme alvor og grundighed som vore egne love, men jeg forstod spørgeren sådan, at det, der her er tale om, principielt er Kommissionsforslagene, og da vil jeg altså stadig understrege, at dem findes der en enorm mængde af, hvoraf ganske få bliver vedtaget, og de, der kan tænkes at blive vedtaget, kommer naturligvis ikke til beslutningsstadiet og heller ikke til forelæggelsesstadiet i markedsudvalget, i folketinget, før vi har materialet på dansk.

Vi må, hvis den situation opstår, at man ikke har fået det frem, forsinke behandlingen i fællesmarkedet, det har vi allerede gjort flere gange. Vi har simpelt hen sagt: vi kan ikke gå videre med behandlingen, som det var forudset, fordi vi mangler oversættelse af disse dokumenter til dansk, og det er den måde, vi vælger at løse sagen på, indtil apparatet virker.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Kofoed* til fiskeriministeren:

„Agter ministeren at gøre brug af sin ret til at protestere mod den laksefredning i Nordøstatlanten, som var resultatet af NEAFCs konference i London i maj 1973?“

(Spm. nr. 237).

Kofoed: Da vi i december sidste år behandlede spørgsmålet om totalforbud mod laksefiskeri i Nordvestgrønland, brød Danmark med det gamle fiskeriprincip om retigheder til fiskeri i åbent hav. Der blev det

[Koføed.]

sagt af flere ordførere, bl. a. af mig, at hvis vi fraveg det princip, så ville kravene komme næste gang til Nordøstatlanten, og det ville sandsynligvis ende med Østersøen. Men jeg havde dog ikke ventet, at man allerede et halvt år efter skulle blive udsat for, at Danmark skal tage stilling til et totalt forbud mod fiskeri i Nordøstatlanten. Jeg havde ikke regnet med, at vi var så forudseende, og regeringen havde jo på det tidspunkt den opfattelse, at det ikke fik de konsekvenser. Derfor stiller jeg nu mit spørgsmål.

Ganske vist har delegationen i London stemt imod forslaget, men jeg kan ikke se andet, end at det er i modstrid med den politik, Grønlandsministeren har fået regeringen til at føre, for den går jo ud på, at man skal have totalforbud, selv om der ikke er videnskabelig begrundelse for disse forbud.

Derfor er jeg meget interesseret i at høre: hvad er egentlig fiskeriministerens opfattelse, vil han støtte den danske delegations aktion ved mødet i London og stemme nej, så vi ikke får et totalforbud mod laksefiskeri i Nordøstatlanten?

Fiskeriministeren (Chr. Thomsen): I anledning af det af hr. Koføed stillede spørgsmål skal jeg først oplyse, at der ved det i indværende måned i London afholdte møde i kommissionen for fiskeriet i Nordøstatlanten forelå et islandsk forslag om forbud mod fiskeri af laks i de områder inden for konventionsområdet, hvor et sådant fiskeri ikke hidtil havde fundet sted. Endvidere forelå der et norsk forslag om et fuldstændigt forbud mod laksefiskeri uden for fiskerigrænserne fra og med 1. januar 1976 og med en nedtrapning i fiskeriet i 1974 og 1975 til henholdsvis 75 og 50 pct. af 1972-niveauet. Forslaget om nedtrapning blev dog under drøftelserne frafaldet af den norske delegation, ligesom det islandske forslag blev frafaldet under hensyn til, at det dækkes af det norske.

Dette forslag blev under forhandlingen afvist af den danske delegation, bl. a. under henvisning til de allerede eksisterende omfattende restriktioner for laksefiskeriet i konventionsområdet, der havde ramt det danske laksefiskeri alvorligt, og som sam-

men med restriktionerne ved Grønland havde bevirket, at man fra regeringens side havde følt sig nødsaget til at yde erstatning til ejerne af de specielt indrettede bornholmske laksebåde. Der blev endvidere fra den danske delegations side henvist til, at de nugældende restriktioner synes at have medført et øget laksefiskeri i de fleste lakseproducerende lande, herunder ikke mindst Norge, således at der på nuværende tidspunkt ikke er videnskabelig baggrund for et totalforbud. Jeg gør i den forbindelse opmærksom på, at et totalforbud mod laksefiskeri uden for fiskerigrænserne blev vedtaget efter forslag fra den britiske delegation allerede i 1969, altså længe før de af hr. Koføed nævnte vedtagelser vedrørende Nordvestatlanten, men denne vedtagelse trådte ikke i kraft som følge af protest fra dansk side.

På det foreliggende grundlag kan jeg ikke se rettere, end at vi fra dansk side må gå ind for det af den danske delegation indtagne standpunkt og protestere imod den skete vedtagelse, der som anført af den danske delegation, hvis synspunkt og opfattelse jeg deler, ikke har den efter min mening nødvendige videnskabelige dækning.

Koføed: Jeg takker fiskeriministeren for svaret. Jeg vil bare gøre den bemærkning, at det må være begrundet at stille spørgsmålet, for i sin tid stemte man også imod fredningen i Nordvestatlanten, men pludselig gik man på grund af andre forhold imod sin egen indstilling og gennemførte totalforbud i Nordvestatlanten. Derfor må det være ret klart, at man efterhånden bliver nervøs for, hvordan regeringen fører sin politik. Men jeg er meget glad for, at man nu vender tilbage til den oprindelige fiskeripolitik i Danmark, og kan jeg så være sikker på, at man ikke laver flere kovendinger i disse fiskerispørgsmål?

Fiskeriministeren (Chr. Thomsen): Jeg aner ikke, hvor let hr. Koføed har ved at blive nervøs. Men jeg kan sige, at den aftale, vi lavede sidste år, blev forhandlet i Fiskerikommissionen for Nordvestatlanten, inden den blev endeligt vedtaget her i Folketinget. Jeg kender ganske vist fiskeriministeriets indstilling på nuværende tidspunkt, men jeg

[Fiskeriministeren.]

kan ikke garantere, hvilken indstilling de om 5 eller 10 år siddende fiskeriministre vil have.

Erik Hansen: Fiskeriministeren brugte det udtryk, at der på nuværende tidspunkt ikke var tilstrækkelig videnskabelig dækning til at gå ind for et totalforbud mod fiskeri af laks på nordøstkysten. Jeg vil gerne spørge ministeren i den anledning: forlanges der en højere kvalitet af videnskabelige undersøgelser, når det drejer sig om det, jeg kalder Nordøstatlant, end når det drejer sig om Nordvestatlanten?

Fiskeriministeren (Chr. Thomsen): Jeg går ud fra, at det efter de gange vi har diskuteret laksefiskeri i Nordvestatlanten må være gået op for hr. Erik Hansen, at det var andre ting, der lå til grund for stoppet for laksefiskeriet i Nordvestatlanten. Det kan ikke være hr. Erik Hansen ubekendt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Bo Kristensen* til socialministeren:

„Vil ministeren ændre reglerne for udbetaling af dagpenge under sygdom, så fritidsorganisationerne fritages for dagpengepligt over for instruktører?“

(Spm. nr. 233).

Skriftlig begrundelse.

En beslutning truffet af sikringsstyrelsen har medført, at fritidsorganisationerne belastes med såvel administrativt arbejde som økonomiske forpligtelser i forbindelse med idræts- og fritidsinstruktørers sygdom, skønt de pågældendes egentlige erhvervs-mæssige beskæftigelse er andetsteds. Spørgsmålet er også aktuelt for de private oplysningsforbund, der skal udrede sygedagpenge, skønt lønnen rent faktisk betales af det offentlige.

Socialministeren (Eva Gredal): Baggrunden for spørgsmålet er en afgørelse truffet af

sikringsstyrelsen, hvorefter oplysningsforbundene i dagpengelovens forstand betragtes som arbejdsgivere for lærere og ansatte ved fritidsundervisningen. Afgørelsen er truffet med den begrundelse, at oplysningsforbundene er de egentlige arbejdsgivere med ansvar for ansættelse af lærerne og med tilsynsbeføjelsen med hensyn til arbejdets udførelse. Den omstændighed, at kommunen yder tilskud til betaling af løn til lærerne, og at administrationen af lønudbetaling er henlagt til kommunen, kan ikke begrunde, at kommunen betragtes som arbejdsgiver i dagpengelovens forstand.

Disse betragtninger kan jeg tilslutte mig, og de kan overføres på fritidsorganisationerne, som spørgsmålet i første række tager sigte på.

I spørgsmålet anføres, at den nævnte afgørelse for sikringsstyrelsen har medført øget administration og økonomiske forpligtelser for fritidsorganisationerne, skønt de pågældende instruktørers egentlige erhvervs-mæssige beskæftigelse er andetsteds. Hertil kan jeg sige, at dagpengeloven giver en social sikring for alle lønmodtagere, som modsvares af forpligtelser for arbejdsgiverne. Det er ikke muligt at gøre undtagelser for bestemte grupper af arbejdsgivere. Man kan f. eks. ikke begrænse forpligtelserne til kun at gælde for hovedarbejdsgiveren. Dels ville det ofte være for besværligt at finde ud af, hvem der egentlig er hovedarbejdsgiveren, dels ville mange lønmodtagere, der har flere arbejdsgivere, blive alt for dårligt sikret. Det må tværtimod være sådan, at den sociale sikring dækker ethvert arbejdsforhold. Det gælder både retten til erstatning efter ulykkesforsikringsloven, når der sker en ulykke i forbindelse med arbejdet, retten til feriegodtgørelse efter ferieloven og nu også retten til dagpenge under sygdom i arbejdsgiverperioden efter dagpengeloven. De udgifter og det besvær, der herved påføres arbejdsgiverne, er simpelt hen prisen for den forbedrede sikring.

Den ansatte skal have været beskæftiget hos arbejdsgiveren i mindst 40 timer inden

[Socialministeren.]

for de sidste 4 uger forud for sygdommens opståen. Har beskæftigelsen været mindre end 40 timer inden for de sidste 4 uger, kan der kun blive spørgsmål om udbetaling af dagpenge fra det sociale udvalg. Jeg har fået oplyst, at lærere, der er beskæftiget ved fritidsundervisningen, formentlig som hovedregel ikke vil opfylde beskæftigelseskravet. De økonomiske konsekvenser af dagpengeforpligtelsen for oplysningsforbundene vil derfor være meget begrænsede.

Til det, der er sagt om den øgede administration for oplysningsforbundene, kan jeg sige, at reglerne i dagpengeloven ikke forhindrer, at forbundene ved aftale med kommunerne får henlagt dagpengeudbetalingen til kommunerne, på samme måde som lønnen rent faktisk udbetales af kommunen.

Efter det, jeg har oplyst her, kan jeg ikke se, at spørgsmålet kan løses bedre og mere retfærdigt på en anden måde, end det er sket.

Bo Kristensen: Jeg vil gerne takke socialministeren for svaret. Spørgsmålet er, hvorvidt det er den mest lykkelige løsning, der bliver skitseret for disse organisationer. Man må ikke glemme, at det godt nok er en arbejds givergruppe, vi taler om, men det er nu nærmere møntet på de frivillige organisationer, der ikke modtager nogen egentlig betaling for deres arbejde. Det vil altså sige, at det er et ekstra arbejde, der her pålægges dem.

Derfor vil jeg spørge ministeren, om der ikke er en mulighed for at henføre dem som de løsarbejdere, som nævnes i dagpengereformen, således at man altså finder en særordning for de frivillige organisationer og dermed letter deres arbejde, fremfor at de skal køre med den nye administrationsform. Når man betragter deres arbejde som stort og værdifuldt synes jeg, man også bør være med til at løse mange af deres administrative problemer. Her er der tale om noget, som for deres vedkommende bliver lagt oven på deres daglige fritidsarbejde.

Socialministeren (Eva Gredal): Spørgsmålet har selvfølgelig været overvejet i sikringsstyrelsen. Vi mener ikke, at de kan henføres under gruppen løsarbejdere, så jeg

kan desværre ikke imødekomme dette ønske.

Med hensyn til det ekstraarbejde vil jeg sige, som jeg sagde i mit første svar, at der er mulighed for, at kommunerne kan overtage en del af den administration.

Bo Kristensen: Det sidste er jeg ganske uenig med ministeren i. Det er mennesker, som virkelig gør et stykke arbejde gratis for samfundet, og derfor finder jeg det meget værdifuldt, om man kunne bidrage til at hjælpe dem med de administrative byrder, der bliver lagt på dem. De skal ikke bare lægges over i den offentlige institution, som så skal løse dem for dem. Man bør lave en lovgivning, som de også kan have glæde af, og ikke pålægge dem administrative opgaver, som fjerner det ansvar, der er lagt ud til den frivillige leder. Jeg må advare mod at sige, at det hele bare skal skubbes over til offentlige institutioner, for derved vil der opstå betydelig større udgifter end dem, der i dag er forbundet med de frivillige organisationers arbejde.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om lands- og regionplanlægning.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 192) findes i tidenden sp. 4169, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2355).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Auken: Dette lovforslag vil efter sin vedtagelse være endnu en hovedhjørnesten i den igangværende reform af hele vores planlægningslovgivning, og man kan måske be-